

ARHIMANDRIT
IUSTIN POPOVICI

BISERICA ȘI STATUL

adevărul
despre Biserica Sârbă în Yugoslavia comunistă

Editată de Schitul SFÂNTUL SERAFIM DE SAROV, 1999

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2006

Volumul poate fi distribuit liber pentru uz personal.

Această lucrare este destinată tuturor iubitorilor de spiritualitate creștină ortodoxă și de istoria neamului românesc. Ea poate fi utilizată, copiată și distribuită LIBER cu menționarea sursei.

Scanare: Apologeticum

Corectura: Apologeticum

Digitalizare pdf : Apologeticum

ISBN: 973-98655-4-X

© 2006 APOLOGETICUM.

<http://apologeticum.net>

[http://www.angelfire.com/space2/carti/
apologeticum2003@yahoo.com](http://www.angelfire.com/space2/carti/apologeticum2003@yahoo.com)

Luptător contra ereziei tuturor ereziilor – ecumenismul

Părintele arhimandrit Iustin Popovici a fost un luptător consecvent împotriva ereziei ecumenice a vremurilor noastre.

Profesor de dogmatică la facultatea de teologie al Universității din Belgrad, autor al cărții *„Biserica Ortodoxă și ecumenismul”* tradusă în limba greacă și editată în 1974 de ucenicii săi la Salonic, părintele Iustin a manifestat o râvnă deosebită în combaterea ereziei ecumeniste.

Cartea este alcătuită din două părți, după cum arată titlul. În partea întâi autorul cercetează învățătura ortodoxă despre Biserică (ecleziologia), stăruind în special asupra celor patru caracteristici fundamentale ale Bisericii – „Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească”, după aceea asupra „Cincizecimii” și „Harului”, care a fost dat atunci Bisericii ca Putere Dumnezeiască lucrătoare în ea, transmisă prin „sfintele Taine bisericești”; un rod al acțiunii binefăcătoare îl constituie „sfintele virtuți”. Reflecțiile autorului subliniază ideea generală, și anume că, „toate cele existente în Biserică sunt de natură divino-umană, deoarece provin de la Dumnezeu - Omul.”

În cea de a doua parte a cărții esența divino-umană a Bisericii este opusă caracterului uman al ecumenismului în următoarele capitole:

1. Procesul uman și divino-uman.
2. Civilizația umană și divino-umană.
3. Societatea umană și divino-umană.
4. Cultura umană și divino-umană.

În penultimul capitol, „Omul și Dumnezeu-Om”, principiului umanist „omul este măsura tuturor lucrurilor” îi este opus Dumnezeu-Omul Iisus Hristos, Carele S-a făcut „o dată pentru totdeauna valoarea universală supremă și măsura principală pentru neamul omenesc”.

În ultimul capitol, „Ecumenismul cu față umană”, autorul rezumă: „Ecumenismul este numele comun al pseudo-creștinismului, al falselor Biserici din Occident. El înglobează în sine întreaga umanitate europeană în frunte cu papismul. *Pseudocreștinismul și pseudo-bisericile nu sunt altceva decât o erezie peste erezie*. Numele lor comun este pan-erezie. De ce? Pentru că de-a lungul istoriei diferite erezii au negat sau au depreciat anumite calități ale Dumnezeului-om Iisus Hristos, iar aceste erezii îndeobște înlătură pe Dumnezeu-omul, punând în locul lui omul. În această privință nu există o diferență esențială între papism, protestantism, ecumenism și alte erezii, al căror nume este - legiune” (comp. Lc. 8, 30).

În încheierea intitulată „Ieșirea din situația fără ieșire”, arhimandritul Iustin scrie: „Ieșirea din această situație fără ieșire - umană, ecumenică, papistă - este în Dumnezeu-Om istoric, Domnul Iisus Hristos și în creația Sa divino-umană istorică - Biserica, al cărei Cap veșnic El este, și care înseamnă Trupul Său veșnic!”

Biserica și statul

Introducere

Chestiunea relațiilor dintre Biserică și stăpânire apare ca primordială în evaluarea situației ce s-a creat actualmente înăuntrul Bisericii din Rusia. Patriarhia Moscovei între anii 1927-1991 reprezintă un răspuns caracteristic la această întrebare. Lăsând la o parte disputa din Rusia, merită să ne îmbogățim prin experiența contemporanilor noștri ortodocși, aflați într-o situație asemănătoare. Anume către tezaurul Bisericii Ortodoxe, oglindit în mărturiile sfinților ei, și-a îndreptat privirea părintele arhimandrit Iustin Popovici († 27martie /7aprilie1979), pe vremea când asupra Bisericii Sârbe se abătuse prigoana comuniștilor.

Cine este părintele Iustin? Fără el Biserica Sârbă de azi ar fi de neînchipuit. El a fost unul din cei mai mari teologi ortodocși ai secolului XX, părinte duhovnicesc, povătuitor și închinător precuvios. După război, el, ca profesor de teologie a fost dat afară din universitate de către comuniști. Fiind prigonit ca mărturisitor al lui Hristos, a rătăcit mult timp din mănăstire în mănăstire, pribeag în țara sa. Mulți dintre foștii lui prieteni au rupt orice legătură cu el, părăsindu-l în voia soartei. În cele din urmă, părintele Iustin și-a găsit un refugiu umil la mica mănăstire de maici Sfinții Arhangheli de la Celie. Acolo s-a rugat și a trudit fără preget pentru binele Bisericii sale oropsite. „Dogmatica” sa devenise cunoscută încă înainte de război. Cunoscător desăvârșit al Tradiției patristice ortodoxe, a compus numeroase tâlcuiri la diferite cărți ale Sfintei Scripturi. Într-un studiu aprofundat a comparat ecleziologia Bisericii Ortodoxe cu ecumenismul. În anii 70 părintele Iustin își duce la bun sfârșit vechea sa lucrare monumentală „*Viețile sfinților*” în 12 volume. Majoritatea scrierilor sale n-au fost niciodată tipărite în Iugoslavia comunistă, până la moartea sa.

Pentru orice cuvânt sau predică mai îndrăzneță, pentru orice text sau carte religioasă, tipărită peste graniță, pentru vizita unor cetățeni străini era târât la securitate, anchetat și „convins” să-și schimbe purtarea, scrie ucenicul părintelui Iustin, ieromonahul Atanasie Jevtici (actualmente episcop). Patriarhii și episcopii se făceau că nu-l aud. Pentru că au întreținut relații cu părintele Iustin, unii episcopi au fost dați afară din eparhiile lor. Așa viețuia el mai departe în mănăstirea Celie, fără drept de ieșire din țară, ca într-o temniță. Vizitatorilor și surorilor din mănăstirea Celie li se puneau nenumărate piedici și opreliști. Necăutând la toate aceste persecuții, întreaga Biserică Sârbă, tot poporul îmbisericit îl cunoștea și-l prețuia mult. Fiindcă nu-l pomenea pe patriarh la liturghie, acesta n-a venit la înmormântarea părintelui Iustin. Proslăvirea părintelui Iustin întru sfinți a început deja în Biserica Sârbă. Discipolii săi - luminătorii din zilele noastre - au devenit episcopii noii generații în Biserica Sârbă contemporană.

Părintele Iustin a iubit mult Biserica Rusă, evlavia rusească. El i-a cunoscut personal și i-a cinstit pe mitropolitul Antonie (Hrapovițki), întâistătătorul Bisericii Ruse din afara Rusiei, și pe Fericitul Ioan (Maximovici), care au locuit în Serbia.

Trudind asupra „Vieților sfinților” și pătimind împreună cu scumpa sa Biserică Sârbă, părintele Iustin, supranumit de către academicianul grec Karmiris „conștiința ascunsă a Bisericii Sârbe”, a scris în 1960 o broșură acuzatoare: „Adevărul despre Biserica Ortodoxă Sârbă în Iugoslavia comunistă”, în prima parte e delimitată poziția Bisericii față de stat, în a doua parte e descrisă starea Bisericii în Iugoslavia. Să ne adresăm primei părți a acestei broșuri.

Despre poziția Bisericii față de stăpânire

*„Trebuie să ascultăm pe Dumnezeu
mai mult decât pe oameni”
(Fapte 5, 29)*

Această maximă este sufletul și inima însăși a Bisericii Ortodoxe. Iată Evanghelia ei, Evanghelia a toate. Iată prin ce trăiește ea, și pentru ce trăiește. Iată din ce se zidește nemurirea și veșnicia ei. Anume aici se află atotvaloarea ei netrecătoare. *„A se supune lui Dumnezeu mai mult decât oamenilor”* - acesta este principiul principiilor, sfințenia sfințeniilor, măsura tuturor măsurilor.

Această Atot-Evanghelie cuprinde esența tuturor sfintelor canoane ale Bisericii Ortodoxe. Aici, cu nici un preț, Biserica nu poate face nici un fel de concesiuni nici unor regimuri politice, nu pot fi admise nici un fel de compromisuri - nici cu oamenii, nici cu demonii, nici cu prigonitorii Bisericii și cu demolatorii Bisericii.

„A se supune lui Dumnezeu mai mult decât oamenilor” - acesta este statutul Bisericii Ortodoxe, statutul ei veșnic și neschimbător - statutul atotcuprinzător, starea ei veșnică și neschimbată - stare atotcuprinzătoare. Iată care este mai întâi de toate răspunsul dat primilor prigonitori ai Bisericii: Faptele Apostolilor 5, 29. Acesta este și răspunsul ei dat prigonitorilor, de-a lungul veacurilor până la Judecata de Apoi. Pentru Biserică, Dumnezeu totdeauna e pe primul loc, iar omul, lumea, totdeauna pe locul doi. **Trebuie să ascultăm de oameni cât timp nu sunt împotriva, lui Dumnezeu și a poruncilor Lui.** Dar când oamenii se ridică împotriva lui Dumnezeu și a poruncilor dumnezeiești, Biserica trebuie să se împotrivească și să stea împotriva. Dacă ea nu procedează astfel, ce Biserică mai e și asta? Iar reprezentanții Bisericii - dacă nu procedează astfel, oare mai sunt ei reprezentanți apostolicești ai Bisericii? A se îndreptăți în acest caz cu așa-zisa iconomie (condescendență) bisericească înseamnă nu altceva, decât a-L trăda în ascuns pe Dumnezeu și Biserica Sa. O astfel de iconomie este pur și simplu o trădare a Bisericii lui Hristos.

Biserica reprezintă o veșnicie în timp, în această lume vremelnică. Lumea se schimbă, dar Biserica nu se schimbă; nu se schimbă veșnicul ei adevăr dumnezeiesc, dreptatea ei dumnezeiască, Evanghelia ei dumnezeiască, veșnicele ei unelte dumnezeiești. Nu se schimbă, fiindcă nu se schimbă Domnul Hristos, Care așa este și așa lucrează. Acesta este adevărul și realitatea evanghelică: *„Iisus Hristos ieri și azi și în vecii vecilor este Același”* (Evrei 13, 8).

Prin veșnicie Biserica este prezentă în timp pentru ca timpul să se sfințească prin ea, să se înnoiască prin ea, să se înveșnicească prin ea și să fie deopotrivă cu ea. Nu Biserica trebuie să fie în pas cu timpul ori cu spiritul vremurilor, ci timpul trebuie să se alinieze după ea, ca fiind veșnică, și spiritul vremurilor - după ea, ca fiind purtătoare a duhului veșniciei, a duhului Dumnezeului-Om. Pentru că ea este de-a pururi sfântă, de-a pururi apostolească. Ea este de-a pururi duhovnicească, de-a pururi dumnezeiască, de aceea niciodată nici nu îndrăznește să jertfească veșnicia vremelniciei, ceea ce aparține lui Dumnezeu - celor omenești, cele cerești - celor pământești. Nu ea urmează a se adapta la spiritul vremurilor, dimpotrivă, ei i se cuvine să potrivească timpul la veșnicie, vremelnicia - veșniciei, cele omenești - Dumnezeirii. Veșnicul ei drum prin această lume: mai întâi -Dumnezeu, apoi omul; în față - Dumnezeu, iar în urma Lui omul: „Ca să fie Hristos cel dintâi întru toate” (Col. 1, 18).

Ca atare stăpânirea este de la Dumnezeu (Rom. 13, 1-6): și ierarhia valorilor și ierarhia ordinii de la Dumnezeu este. De aceea, în principiu, trebuie să ne supunem stăpânirii care pune ordine, normalizează și care păstrează această ordine divină dată de Dumnezeu în lume. Altminteri survine căderea și decăderea în anarhie.

Stăpânirilor trebuie să ne supunem, în măsura în care ele mențin ordinea divină în lume, pentru că ele sunt „slugile Domnului” și - ca unor slugi ale Domnului. Stăpânirilor

trebuie să ne supunem, pentru că ele, ca slugi ale Domnului, poartă sabie, cu care pedepsesc răul și apără binele. Stăpânirilor trebuie să ne supunem, pentru că ele, slugile Domnului, sunt „înfricoșătoare pentru faptele rele”, și nu pentru cele bune. Atunci însă, când stăpânirile devin periculoase pentru faptele bune, când stăpânirile prigonesc binele dumnezeiesc, și mai mult decât toate, binele și atotbinele acestei lumi - pe Iisus Hristos, iar prin aceasta Biserica Sa, atunci acestor stăpâniri nu se cuvine să ne supunem, nici să le ascultăm. Creștinul trebuie să se lupte cu ele, și să se lupte anume prin binecuvântatele mijloace evanghelice. Niciodată creștinul să nu îndrăznească să se supună mai degrabă oamenilor, decât lui Dumnezeu, și mai cu seamă oamenilor potrivit lui Dumnezeu adevărat și Evangheliei Lui.

La început stăpânirea fusese dată, în principiu, de la Dumnezeu. Când însă stăpânirea se abate de la Dumnezeu și se ridică împotriva lui Dumnezeu, în acest caz ea se transformă în silnicie și prin aceasta încetează de a mai proveni de la Dumnezeu și este de la diavol. Deci noi, creștinii, cunoaștem și taina stăpânirii și taina silniciei: stăpânirea este binecuvântată de Dumnezeu, silnicia însă, este blestemată de Dumnezeu. Tot ce vine de la Dumnezeu este bine, iar dacă acest bine este întrebuințat în rău este de la diavol, întrebuințarea în rău a celor dumnezeiești - iată unde stă diavolul, și toată diavoliada lumilor toate, la un loc cu lumea oamenilor. Stăpânirea vine de la Dumnezeu, și până când ea rămâne în Dumnezeu și sub Dumnezeu și cu Dumnezeu - este binecuvântată. Părăsindu-L pe Dumnezeu, ea se transformă în violență - prin aceasta supunându-se pe sine puterii antidumnezeiești - diavolului.

Aceasta este învățătura dreptmăritoare și apostolică, patristică, evanghelică despre natura și valoarea stăpânirii. Aceasta este sfânta și infailibila învățătură ortodoxă a Bisericii lui Hristos, așa a fost de la început și până acum, și de acum în vecii vecilor. Și cine sunt martorii ei? Toți sfinții apostoli, toți sfinții părinți, toți sfinții mucenici. În mod deosebit sfinții mucenici, începând cu Sfântul și întâiul mucenic Ștefan, și până la noii noștri mucenici și câți alți sfinți mucenici ai vremurilor noastre. Ei toți au pățimit pentru Domnul Hristos, toți laolaltă de la împărați, regi și cneji; într-un cuvânt, de la stăpânirile luptătoare contra lui Dumnezeu ai acestui veac. Și acești sfinți mărturisitori nu se numără cu miile, ci cu milioanele. Ei toți sunt sfinți și nemuritori ca martori ai adevărului divino-uman: creștinii trebuie să se împotrivescă poruncilor nelegiuite și necredincioase ale împăraților, domnitorilor, stăpânitorilor acestei lumi, oriunde s-ar afla ei, și oricine ar fi ei.

Fiecare sfânt mucenic, fiecare sfânt mărturisitor al credinței lui Hristos reprezintă o întruchipare vie și o personificare nemuritoare a preasfintei Atot-Evanghelii a Bisericii Ortodoxe: „*Trebuie să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni*”. Fiecare din ei s-a ținut de această Atot-Evanghelie dumnezeiească cu tot sufletul, cu toată inima, cu tot cugetul. De aceea au și fost ei supuși la chinuri, la răutăți, de aceea au fost omorâți de către stăpânitorii apostazi din veac în veac.

Iată câțiva dintre acești nenumărați și nemuritori martori:

1) Sfântul mucenic Glicherie presbiterul (†303), așa i-a vorbit împăratului Maximian, care îl amenința să dea foc bisericii din Nicomidia: „Nici darurile tale cele făgăduite nu le poftim, o! împărate, nici de îngrozirile tale nu ne temem, pentru că toate câte sunt în lume, le avem ca pe un vis și chiar ne-am mâhni, dacă nu am suferi cele mai cumplite chinuri pentru Hristos, crezând că-i pedeapsa lui Dumnezeu... Deci nu ne temem de prigoana ta, pentru că avem arme de sus, de la împăratul a toate, cu care ne înarmăm și ne îngrădim, precum te înarmezi tu acum. Nădăjduim că stând împotriva, vom dobândi minunata biruință, căci, bătuți fiind, noi învingem, și căzând biruim” (28 decembrie).

2) Sfântul mucenic Iacov Persul (†421) și împăratul Izdigherd. Împăratul se adresează către mucenic: „Află că ești vinovat de moarte, dar nu te voi uide cu sabia, ca să nu mori de moarte ușoară, ci te voi preda la chinuri groaznice”. (Sfântului i s-au tăiat degetele și toate membrele, unul câte unul - n. trad.). Sfântul Iacov i-a răspuns: „Fă ce poțestești, împărate, și cât mai curând, dar să știi că nu mă înfricoșează cuvintele tale, ce sunt aidoma vântului care suflă

asupra unei stânci de piatră. Nu mă tem de moarte, știind că moartea cea vremelnică nu-i decât un vis, fiindcă toți oamenii se vor ridica din mormintele lor la a Doua Venire înfricoșătoare a Stăpânului meu Hristos”, adică vor învia (27 noiembrie).

3) Sfântul mucenic Tiburtie (†230) i-a zis lui Favian, eparhul: „Tu mă îngrozești cu munci? Oare nouă, creștinilor, ne este frică a pătimi pentru Dumnezeu nostru prin sabie? Dar prin aceea ne vom dezlega de temnița cea trupească și vom dobândi cereasca libertate. Sau prin foc? Dar noi, mai mare văpaie poftind, am stins văpaia în trupurile noastre, iar de acest foc nu ne vom teme. Sau de surghiun? Dar Dumnezeu nostru este pretutindeni și oriunde suntem noi cu Dumnezeu, acolo este locul nostru” (18 decembrie).

4) Sfântul mucenic Mina (†304) și Ermogen eparhul, prigonitorul creștinilor (devenit mai târziu el însuși mucenic - n. trad.). Ermogen cerea îndeplinirea poruncilor împărătești. Sfântul Mina răspunde: „Sfânt lucru este a-i cinsti pe împărați, pentru autoritatea și stăpânirea lor, dar când împărații nu cinstesc drept și cu bună credință pe Dumnezeu, Care este începutul a toate, nici nu-l dau cinstea cuvenită, pe aceia nu este drept a-i cinsti”.

A doua zi, șezând în divan și punând înaintea uneltele de tortură, a poruncit să aducă pe sfânt legat și a zis către dânsul: „Spune-mi, cum ai îndrăznit a îndemna poporul, făcându-l să nu se supună împăratului, ci mai vârtos să hulească pe zei?” Iar sfântul a zis: „Nu eu am îndemnat poporul să nu se supună poruncii împăratului, ci râvna lui pentru Dumnezeu. Căci creștinii râvnesc după Domnul lor, Cel cunoscut prin semne și minuni. Iar dacă am vorbit de rău pe zeii împăratului tău, apoi fiecărui om, care are înțelegere dreaptă și judecata sănătoasă, i se cuvine nu a iubi, ci a urî ceea ce va vedea și va cunoaște că este minciună. Iar adevărul se cuvine a-l iubi și a-l cinsti, căci pentru oameni adevărul, de care nu este îndoială, este singur Hristos” (10 decembrie).

5) Aripin, eparhul împăratului, îl mustra pe Sfântul mucenic Platon (†306): „Cum îndrăznești tu să încalci legile împărătești și să răzvrătești pe alții?” Iar Sfântul Platon răspunde: „Eu știu așezămintele Dumnezeului meu și fac precum poruncesc sfintele și de viață dătătoarele Lui porunci, care ne poruncesc să lepădăm jertfele idolești și să slujim adevăratului Dumnezeu. Iar tu, după porunca împăratului, chinuiește-mă precum voiești, că la voi nu este lucru nou acesta de a chinui pe creștini, pentru credința în Hristos” (18 noiembrie).

6) Sfinții mucenici: episcopul Achepsima, presbiterul Iosif și diaconul Aitala (martirizați în jurul anului 376) și prigonitorul lor, vrăjitor și preot al perșilor. Vrăjitorul zicea către mucenici: „Vă mai împotriviți voi împăratului?” - iar ei răspundeau: „Cel ce face voia împăratului vostru celui fără-de-lege, este potrivnic lui Dumnezeu” (3 noiembrie).

7) Sfântul mucenic Trofim (†303) și judecătorul Atic, eparhul împăratului. Judecătorul Atic îl întreabă pe mucenic: „Ai citit oare edictele împărătești despre creștini?” Sfântul mucenic răspunde: „Le-am citit. Și ce ne interesează ele pe noi? Căci între dreapta credință și înșelăciunea diavolicească este aceeași deosebire, ca între zi și noapte” (19 septembrie).

8) Sfântul și cuviosul mucenic Andrei Criteanul (†767) răspunde împăratului Constantin Copronim (iconoclast): „Să nu dea Dumnezeu să mă lepăd de Hristosul meu... Iar tu, împărate, mai bine ai face de te-ai ocupa de treburile militarești și de cârmuirea poporului, decât să prigonești pe Hristos și slugile Lui” (4 iulie).

9) Sfânta mare muceniță Eufimia dimpreună cu cei 48 de mucenici (†304) și Prisc Antipatul, eparhul împăratului. Antipatul le-a zis: „Oare voi sunteți cei ce vă împotriviți poruncii împărătești și poruncii noastre, defăimând jertfele aduse în cinstea marelui zeu Marte?” Iar ei au zis: „Poruncii împăratului sau poruncii tale, Antipate, se cade a ne supune,

de nu va fi potrivnică lui Dumnezeu, iar de va fi potrivnică, se cade nu numai a nu ne supune acestei porunci, dar și a ne împotrivi. De ne-ați fi poruncit nouă acele lucruri la care suntem datori a ne supune stăpânirilor, apoi am fi dat cezarului cele ce sunt ale cezarului (Matei 22, 21). Însă, de vreme ce porunca ta este potrivnică și urâtă lui Dumnezeu, pentru că ne poruncești să cinstim făptura mai mult decât pe Creator, și ne siliți să ne închinăm și să jertfim diavolului, și nu lui Dumnezeu Celui Preaînalt, noi nu vom împlini niciodată porunca voastră, pentru că noi suntem închinători drept credincioși ai adevăratului Dumnezeu din Ceruri” (16 septembrie).

10) Sfânta muceniță Nimfodora cu sfintele ei surori Minodora și Mitrodora (au pățimit în jurul anilor 305-311) i-au zis lui Fronton, dregătorul păgânului împărat Maximian: „Gândești oare că ne vei înfricoșa cu chinurile și cumplitele răni? Poți aduce din toată lumea uneltele torturii: săbii, țepe, cângi de fier: poți chema din toată lumea pe toți casapii; grămădește toate chinurile și supune-le lor trupurile noastre slabe; vei vedea că mai curând toate acele unelte se vor sfărâma, mâinile prigonitorilor vor obosi și toate felurile de chinuri vor slăbi mai înainte de a ne lepăda de Hristos al nostru, pentru care amarnicele chinuri vor fi pentru noi rai dulce, iar vremelnica moarte - viață veșnică ne va fi nouă” (20 septembrie).

11) Sfântul mucenic episcopul Filip (†304) îi răspunde lui Iustin, eparhul împărătesc: „Sunt creștin și nu pot să fac ceea ce îmi ceri; poți să mă dai la cazne, dar nu mă poți înfrânge!”

Când peste șapte luni același eparh îl întreabă iarăși pe sfânt: „Dar de ce te împotrivești atât de necugetat voinței împărătești?” Sfântul îi răspunde: „Nu mă port necugetat, ci împlinesc voia lui Dumnezeu, Ziditorul și Judecătorul tuturor. Sfânta Scriptură spune: *„Dați cezarului cele ce sunt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu”*. Tocmai asta și facem. Poruncilor îndreptățite ale împăratului m-am supus totdeauna”.

12) Bătându-și joc de stăpânitorul ce-l chinuia și de caznele la care fusese supus, Sfântul mucenic Calinic (†250) i-a strigat: „M-ai amenințat cu chinuri groaznice, dar n-ai pus asupra mea decât chinuri ușoare. Rănește-mă mai tare, iscodește chinuri mai cumplite; nu mă tem nici de foc, nici de sabie, moartea mă face să râd, în așteptarea vieții veșnice de la Domnul meu.”

13) Sfântul mare mucenic Pantelimon (†305) îi răspunde împăratului, care cumplit îl chinuia: „O, împărate! Toți cei ce au murit pentru Hristos n-au murit, ci și-au aflat viața veșnică. Și dacă Antim, fiind bătrân și șubred cu timpul, a fost în stare să îndure grozavele chinuri pentru Domnul nostru, cu atât mai mult eu, cel tânăr și puternic cu trupul, voi răbda neînfricat toate chinurile la care mă vei supune, căci voi socoti viața mea deșartă, dacă nu voi muri pentru Hristos, iar când voi muri îmi va fi răsplată”.

14) Sfintele mucenițe, călugărițe fecioare (†305) așa i-au răspuns vrăjitorului care le chinuia: „Noi ne închinăm Domnului nostru Iisus Hristos, iar de porunca împărătească nu vom asculta - fă ce vrei cu noi”.

15) Sfântul mucenic Antipa, episcopul Pergamului (ucenicul Sf. Ap. Ioan Teologul) îi răspunde voievodului: „Aceasta să o știi, ighemoane, că sunt creștin, iar împărăteștii porunci celei nebune și păgânești niciodată nu mă voi supune” (11 aprilie).

16) Evpsihie, eparhul împăratului, îl întreabă pe Sfântul mucenic Teodul (†300): „Oare nu știi că ești dator să ascuți de poruncile împăraților ce stăpânesc lumea?” Sfântul Teodul a răspuns: „Pe cele ce le poruncește Stăpânul Cerului și al pământului, pe acelea

cu adevărat trebuie a le asculta mai întâi și cu lucru a le îndeplini. Iar ce poruncesc domnitorii cei vremelnici, numai acele porunci trebuiesc îndeplinite care vor fi drepte și neprotivnice Ziditorului Ceresc; poruncile cele nedrepte, însă, nicidecum nu trebuiesc îndeplinite” (5 aprilie).

17) Sebastian, voievod al împăratului roman Antoniu (Marc Aurelian, 161-180) îl înștiințează pe ostașul Victor, Sfântul mucenic: „Primit-am poruncă împărătească, ce poruncește să silim pe voi creștinii, să aduceți jertfe zeilor noștri, iar cei ce nu se vor supune, vor fi predați la chinuri groaznice”. Sfântul Victor răspunde: „Nu voi asculta de porunca nelegiuită a împăratului muritor și nu voi îndeplini voia lui, pentru că eu sunt rob al împăratului nemuritor, Dumnezeu și Izbăvitorul meu Iisus Hristos, a Căruia împărăție este fără de sfârșit, și cei ce fac voia Lui vor avea viață veșnică; iar împărăția împăratului vostru muritor este vremelnică, și cei ce ascultă de voia lui nelegiuită vor pieri în veci” (11 noiembrie).

18) Sfânta muceniță Iuliana (†275) îi răspunde împăratului Aurelian: „Eu de muncile tale nu mă tem și nici nu-mi pasă de amenințările tale, că în Ceruri este Dumnezeu, Care poate să ne izbăvească din mâinile tale păgânești. Deci, câte cazne ai, pune-le asupra mea și vei cunoaște ajutorul dat mie de la Domnul meu Iisus Hristos” (4 martie).

19) Sfântul mucenic Codrat din Nicomidia (†250) la porunca proconsulului împărătesc Perenie: „Supune-te legilor împărătești și nu legilor lui Iisus Hristos”, răspunde: „Eu mă supun legilor împăratului Ceresc, și nu poruncilor nebunești ale oamenilor care nu-L cunosc pe Dumnezeu. De aceea și Sfânta Scriptură ne îndeamnă să ne rugăm pentru ei, ca aceștia să se întoarcă și să afle adevărul”.¹

Să citim în continuare viața Sfântului mucenic Codrat, deoarece „argumentele” autorităților ateiste și idolatrice nu s-au schimbat în mod deosebit: „Dacă tu te rogi pentru împărat, ești dator să îndeplinești și poruncile lui, doar în Scripturile voastre scrie: *„Dați cezarului cele ce sunt ale cezarului, și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu”*... L-a întrebat proconsulul: „Vezi câtă mulțime de creștini au adus jertfă zeilor noștri? Oare ți se pare că ești mai bun decât dânșii?” Apoi, mucenicul Codrat i-a muștră cu îndrăzneală pe creștinii ce se lepădaseră de Hristos, întorcându-i la pocăință. În continuare, Sfântul mucenic Codrat se adresează lui Perenie ighemonul cu următoarele cuvinte: „Eu mă închin adevăratului Dumnezeu-Tatăl și Unuia-Născut Fiului Său și Sfântului Duh... nu mă tem nici de diavoli, nici de tine, care ai stăpânire de scurtă durată. Peste câteva zile mă voi duce la Dumnezeu meu, iar tu amar vei suspina în veci, pentru că n-ai voit să-L cunoști pe Dumnezeu, Cel ce ți-a dăruit viața. Fiu al satanei ești, frate al diavolului, părtaș al necuraților demoni, mai necuvântător decât dobitoacele, câine turbat, băutor de sânge, șarpe care mănâncă spurcatele cărnuri jertfite în capiștele diavolești, mai sălbatic decât fiarele... O, voi, pierduților, singuri ați căzut în groapa pierzării și vreți acum să ne târâți și pe noi împreună cu voi” (10 martie).

20) Sfântul mucenic Vlasie, episcopul Sevastei (†376) așa îi răspunde ighemonului Agricola: „Nu mă tem de îngrozirile tale, n-ai decât să mă chinuiești cum vrei - iată, pentru Hristosul meu îți predau trupul meu. Singur Dumnezeu are putere asupra sufletului meu” (11 februarie).

¹ Părintele Iustin a omis ultima frază, noi însă am adăugat-o cu scopul de a arăta ce rugăciune este cu putință pentru astfel de stăpânitori și, îndeobște, pentru cei răătăciți. Biserica Rusă din afara Rusiei de zeci de ani așa se roagă în „*Rugăciunea pentru izbăvirea Rusiei*”: „...și nu le răsplăti lor după faptele lor, ci...întoarce-i... și celor ce s-au lepădat de Tine și nu Te-au căutat arătat vei fi, ca nici unul din ei să nu piară, ci toți să se mântuiască și la cunoștința adevărului să ajungă”. A se vedea și rugăciunea de la sfârșitul Psaltirii din rânduiala pomelnicului.

21) Sfântul Teodor Studitul, egumenul (†826) îi spune împăratului Leon Armeanul: „În Biserică Dumnezeu i-a pus pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători, spre desăvârșire a sfinților” (Efes. 4, 11-12). Apostolul n-a zis: „pe alții împărați”. Ție, împărate, ți s-a încredințat să cârmuiești treburile cetății, să te ocupi de afacerile lumești și operațiile militare. Cu acestea să te îndeletnicești, iar cele bisericești lasă-le în seama păstorilor și dascălilor, după cum învață și Apostolul. Iar de nu, să știi că nu vom asculta de învățătura care este potrivnică credinței noastre dreptmăritoare, chiar dacă ar fi adusă de către un înger din cer. Deci, cum să te ascultăm pe tine om pământesc și supus putreziciunii?”

22) Strălucitul stâlp al Bisericii Ortodoxe, Sfântul Vasile cel Mare (†379) răspunde amenințărilor voievodului Modest: „Averile mele voiești să le iei? Pe tine nu te vei îmbogăți, iar pe mine nu mă vei săraci. Socotesc că aceste haine vechi ale mele și aceste puține cărți, în care stă toată bogăția mea, nu-ți trebuiesc; de izgonire nu mă tem, că al meu este tot pământul, mai bine-zis, al lui Dumnezeu; de chinuri nu mă îngrijorez, căci mă vor duce la doritul sfârșit, și cu aceasta îmi faci bine, trimițându-mă mai curând la Dumnezeu, către Care de mult mă grăbesc”. Modest se miră: „Nimeni până acum n-a vorbit cu mine atât de îndrăzneț!” Sfântul Ierarh răspunde: „Asta pentru că nu ți s-a întâmplat niciodată să vorbești cu un episcop. Noi întru celelalte arătăm smerenie și blândețe, dar când e vorba de Dumnezeu, și se încearcă a se răzvrăti împotriva Lui, atunci noi celelalte ca un nimic socotindu-le, căutăm numai cele ale lui Dumnezeu”. La sfârșit, Modest i-a zis mânios: „Să te gândești până dimineață, căci la pierzare te voi da”. Iar Sfântul Vasile a răspuns: „Eu dimineața același voi fi”. În cele din urmă, Sfântul Ierarh a fost lăsat în pace.

23) Dumnezeiescul soare al adevărului dreptmăritor, râvnitorul heruvimic al credinței apostolești, prealuminatul ochi al Bisericii Ortodoxe, Sfântul Simeon Noul Teolog, egumenul (†1020) îi declară în față episcopului său, patriarhul Constantinopolului, care îl surghiunise și-l prigonise cu perfidie și viclenie: „Învață-ne pe noi după Sfânta Scriptură, urmând pe Sfinții Părinți din vechime, și te vom primi ca pe unul egal cu apostolii, și vom fi praf și cenușă sub picioarele tale sfinte; și ne vei călca în picioare, iar noi vom socoti acestea ca o sfințire pentru noi. Și nu numai atât, ci și poruncile tale le vom păstra până la moarte. Dacă însă nu ne vei călăuzi în așa fel încât să ne supunem de bunăvoie poruncilor tale... atunci noi nu vom putea să-ți răspundem decât prin cuvintele ucenicilor lui Hristos: „Trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni” (Fapte 5, 23).

Aceasta este rânduiala, aceasta este calea, acesta este adevărul Bisericii Ortodoxe a lui Hristos, începând cu Sfinții Apostoli până-n zilele noastre, și de azi înainte până la sfârșitul acestei lumi pământești. Privitor la această rânduială, această cale, acest adevăr, nu sunt cu puțință nici concesiile, nici compromisurile, nici retragerile. Nimeni nu ne poate sili, nici chiar un Sobor Ecumenic, dacă s-ar întâmpla ca acesta să aibă loc.” Cu aceste cuvinte se încheie prima parte a broșurii părintelui Iustin.

Din a doua parte a broșurii părintelui Iustin:

„Treptat Biserica se distruge din interior și din afară, ideologic și ca așezământ; sunt folosite toate mijloacele: cunoscute și necunoscute, fățișe și tainice, rafinate și grosolane, de salon și tiranice, cinice și fariseice, aparținând lui Diodețian și lui Pilat, lui Nero și lui Iuda. Și toate acestea dizolvate cu iscusință într-o soluție siropoasă, în fapt otrava otrăvurilor, având doar un gust dulceag...” - așa sfârșește părintele arhimandrit Iustin, analizând în partea a doua a lucrării sale feluritele aspecte ale prigoanei contra Bisericii în Iugoslavia. Ca și în Rusia, persecuțiile s-au abătut și asupra celor credincioși din societate, și asupra vieții bisericești în domeniul activității de iluminare, asupra academiilor și seminarelor, a învățământului teologic primar, a corurilor bisericești, a mănăstirilor. Dar scopul lichidării Bisericii Sârbe include în sine și descompunerea dinlăuntru, despre care părintele Iustin scrie:

„Uniunea preoților”. Această uniune este pur și simplu o agentură a securității, întâlniri, mese, călătorii, bancheturi, delegații - plătite de către dictatura ateistă. Ziarul acestei Uniuni, „Vestitorul” este din același cazan. Sută la sută din clerici, membri ai Uniunii, au aderat sub presiunea securității, excepție făcând doar clica de năimiți în frunte cu preoții-comuniști. Această Uniune în totalitate, și dintr-o parte și dintr-alta, apare ca antidogmatică, antievangelică și antibisericească: un monstru apocaliptic, diform, prefăcut într-un înger „social”. Iar periodicul „Vestitorul” nu este altceva decât o „evanghelie” a satanei camuflat; un potir cu otravă, la suprafață acoperit cu o pojghiță subțire de miere. Această alianță a clericilor, și după natura ei și conform activității sale, nu aparține de Biserică, deoarece prin însăși existența sa activează împotriva Bisericii, batjocorește Biserica, întrucât această alianță acționează samavolnic în numele Bisericii, în cazul acesta ea funcționează ca un cal troian comunist introdus în curtea Bisericii.

Alegerea patriarhului. Până acum dictatura ateistă a ales doi patriarhi... În acest mod călcând în picioare cu cinism sfintele drepturi ale Bisericii, în consecință și sfintele canoane. Referitor la problema colaborării cu un astfel de stat, părintele Iustin scrie: „Din cealaltă lume, Diodețian cedează cu ușurință comuniștilor ateii înțâietatea în ce privește prigoana creștinilor... Pentru un sârb dreptcredincos sub dictatura ateismului comunist toate zilele s-au transformat în Vinerea Patimilor: are loc o defăimare neconținută a lui Hristos, o profanare cu scuipări și ocară, o răstignire neconținută a lui Hristos. Fiece luptător împotriva lui Hristos și ucigaș al lui Hristos conlucrează metodic și conștient în această direcție, în urma lor se târăsc binecunoscuții vânzători și asasini ai lui Hristos în manteile lui Iuda. Și colaborează cu ei! în ce fel? în injurii proferate la adresa lui Hristos, în maltratarea lui Hristos, în răstignirea lui Hristos, în uciderea lui Hristos, în îndesarea unor nenumărate cununi de spini pe minunatul Cap Dumnezeiesc, Care prețuiește mai mult decât toate lumile luate la un loc, toate universurile luate la un loc, decât toate cele văzute și nevăzute!

Cuptorul babilonic a fost aprins - acesta-i regimul comunist și ateist îndreptat contra Bisericii Ortodoxe Sârbe. Numai cei tari în credința Sfântului Sava (rege al Serbiei) nu vor arde în acest nou cuptor babilonic. În prezent, zi și noapte umblăm prin mijlocul focului. Faptul că mai suntem în viață ține doar de milostivirea lui Dumnezeu și de puterea lui Dumnezeu. Iar de jur împrejur se învârtă cea mai ticăloasă minciună universală legiferată în educația ateistă: „Hristos este un mort”, „Hristos n-a existat”, „Hristos este o înșelăciune”. Iată programul de educație. Oare așa ceva poate fi acceptat, oare cu așa ceva se poate colabora? Și după aceea să te mai consideri creștin? Nu! Noi anunțăm și declarăm cu tărie: aceasta este cea mai groaznică, cea mai nerușinată și cea mai mârșavă hulă, pe care gura omenească a formulat-o vreodată împotriva celei mai perfecte, mai minunate, mai încântătoare, mai iubitoare Ființe omenești de sub Cer, Care a pășit pe planeta denumită Pământ. Vom sta lângă El cu toată inima, cu tot sufletul, cu tot cugetul, cu toată puterea noastră, și aceasta - cu prețul oricărui pedepse cu moartea îndreptate asupra noastră de toți luptătorii contra lui Hristos din întreaga lume, nu numai cei ce uneltesc în patria noastră.

Dictatura ateștilor luptători contra lui Hristos și a Iudelor trădători de Hristos - iată cine-i vinovat de viața noastră mucenicească. Dictatura Iudelor! Există oare ceva mai respingător pentru Biserica lui Hristos și pentru creștinism?...

Cea mai rudimentară și mai elementară logică dezvăluie și dovedește: **colaborarea între ateștii fățiși, blestemații luptători împotriva lui Hristos și Biserica dreptmăritoare a lui Hristos este cu desăvârșire illogică și antilogică.** Cei ce stăruie în a căuta o astfel de colaborare, sau deja colaborează, sau - e îngrozitor s-o spunem! -silesc pe alții la așa ceva, îi întrebăm prin cuvintele Apostolului: „Ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce învoire este oare între Hristos și Veliar?” (II Cor. 6, 14-15).

Nu-l auziți oare pe Apostolul purtător de Hristos, care tună: „Dar, chiar dacă noi sau

un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie, decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema!” (Gal. 1, 8). Sau, în vacarmul dictaturii ateiste, ați asurzit de tot pentru adevărul și legământul dumnezeiesc: „Nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona” (Matei 6, 24).

Nu colaborare ci coexistență. „*Dați cezarului cele ce sunt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu.*” Iată ce fel de coexistență a Bisericii și statului a fost stabilită și prescrisă de Atotștiutorul Domnul nostru și Mântuitorul Hristos (Matei 22, 21). De aceea ea rămâne în veci obligatorie și nestrămutată pentru Biserică.

Cezarului - moneda, banii, cu efigia cezarului.

Lui Dumnezeu? - și sufletul și trupul: căci pe trup și în suflet este întipărit chipul lui Dumnezeu. Chipul lui Dumnezeu se află și pe trup și în trup, pentru că trupul trăiește prin sufletul asemănător lui Dumnezeu. Deci, și unul și altul aparțin lui Dumnezeu - veșniciei, vieții veșnice, Adevărului veșnic, Dreptății veșnice, Rațiunii veșnice. Prin urmare, cele ce aparțin lui Dumnezeu nu pot fi jertfite de dragul cezarului, și aici întâietatea îi revine totdeauna lui Dumnezeu.

În Dumnezeu - Omul, în lucrarea și trupul Lui - Biserica, Dumnezeu totdeauna se află pe primul loc, iar omul - pe-al doilea; Dumnezeu totdeauna hotărăște totul, și nu omul. Acestea sunt atotvaloarea și măsura a toate în Biserica universală. Iată de ce ea se apleacă asupra oricărei probleme „*cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste.*”

Biserica apare ca un organism divino-uman, și abia după aceea - ca organizație. Ea este trupul Dumnezeului-Om: de aceea, mai întâi se cuvine ca toate să fie cercetate și măsurate de Dumnezeu, apoi de om. Și niciodată doar de om, și după „*cele omenești*”. Iată de ce „*trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni*”. Când vine timpul, în această privință trebuie să-i stăm împotrivă chiar și lui Petru, primului dintre apostoli. Aici veșnic rămâne în vigoare apostoleasca metodă și început al zidirii Bisericii „*păruțu-s-a Duhului Sfânt și nouă*” (Fapte 15, 28): mai întâi Duhul Sfânt, apoi noi - noi după Duhul Sfânt și în Duhul Sfânt și împreună cu Duhul Sfânt.

„*Dați cezarului cele ce sunt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu*” - acesta este principiul coexistenței dintre Biserică și stat. Nu colaborare, ci coexistență între Biserică și stat. Nu colaborare, cu atât mai mult atunci când „*cezarul*” prigonește toate cele ce sunt ale lui Dumnezeu și nu vrea să știe nimic din cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci țințește doar să nimicească tot ce este al lui Dumnezeu. Aici lipsesc condițiile principale pentru colaborare. Sau coexistența egală în drepturi a așezămintelor, și a persoanelor umane, sau calvarul Bisericii cauzat de către prigonitorii, chinuitorii, cotropitorii, care tăgăduiesc și prigonesc pe Dumnezeu și cele ale lui Dumnezeu. Iar prin dictatură impun pe potrivnicul lui Dumnezeu și cele potrivnice lui Dumnezeu. În acest caz Biserica și statul se despart, se separă fiecare cu ale sale. Nimeni să nu îndrăznească să se amestece în treburile lăuntrice ale Bisericii, să nu se atingă de sfintele și veșnicele ei îndatoriri și drepturi evanghelice.

Este limpede că Biserica sub orice regim, chiar și cel ateist, trebuie să-și găsească un mod de a conviețui (modus vivendi), dar întotdeauna în duhul și limitele principiului evanghelic de conviețuire: „*cezarului cele ce sunt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu*”, și asta sub controlul suprem al Atot-Evangheliei: „*să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni*”. Dacă însă acest lucru este cu neputință, nu-i rămâne Bisericii ca „modus vivendi”, decât principiul evanghelic: să pătimească pentru Domnul Hristos, să rabde, să sufere, luptând astfel pentru drepturile fundamentale ale credinței conștiinței și ale sufletului.

Minciuna cosmică. Inimile sârbilor din Serbia cerească și cea pământească s-au cutremurat de durere și de groază, și încă mai sângerează: fețele sârbilor s-au aprins de rușine și de groază, și încă mai ard de rușine, de când pe pământul sârbesc s-a răspândit minciuna, care se răspândește în continuare - minciuna cosmică: că în Iugoslavia comunistă Biserica

Ortodoxă Sârbă este liberă, și că relațiile ei cu statul sunt bune, foarte bune, ba chiar minunate. Această minciună cosmică a fost împrăștiată pe toată suprafața pământului de către comuniști și vârcolacii lor. Iar aceștia tot mai tare, tot mai gălăgios, tot mai nerușinat, tot mai obraznic răspândesc fără încetare această minciună și în răsărit, și în apus, și în nord, și în sud, pe pământ și în cer, așa, de parcă Iuda a intrat în ei pe de-a-ntregul.

Însă evenimentele de pe fiecare metru pătrat al pământului nostru vestesc și strigă împotriva acestei minciuni oarbe și obraznice a lui Iuda. Ele aduc la cunoștință plânsul și vaietul și tristul adevăr tuturor celor ce au urechi să audă: Biserica Ortodoxă Sârbă rămâne mereu în mijlocul arenei dictaturii ateiste a lui Dioclețian.

Participarea activă la acest sistem de mituri și ficțiuni al regimului ateist, făurit de către „partidul de tip nou”, înseamnă pângărirea prin închinarea la idoli, deoarece, după cum scrie părintele Iustin, „în Iugoslavia comunistă ateismul a devenit realmente religie de stat, impusă de către dictatura comunistă prin toate mijloacele cetățenilor acestei țări”. De aici părintele Iustin extrage un nou capitol:

Renașterea idolatriei păgânești. „A fost inventat un nou zeu suprem, un nou idol suprem - statul (comunist). Acestui idol dictatura ateistă cere să i se aducă ca jertfă totul: conștiința, credința, memoria, trupul, cele văzute și nevăzute. Noul idol suprem, noul zeu suprem, noul Zeus s-a înconjurat imediat de noi zei, de noi idoli.

Aceștia sunt – „știința” pozitivistă, filozofia materialistă, etica comunistă, estetica anarhistă, literatura social-realistă ș.a.m.d. Toți trebuie să se închine acestor idoli și să le aducă ca jertfă pe sine și tot ce le aparține.

Ce înseamnă asta? Aceasta este pur și simplu idolatrie vampirică, politeism păgânesc vampiric, fetișism vampiric. În locul Unicului și Singurului Dumnezeu și Domn Iisus Hristos adevărat - o masă de idoli, zeități și zeișori impostori. În aparență se forțează să pară atești, iar în realitate sunt niște închinători la idoli, niște politeiști. Ei își meșteresc întruna noi idoli, incluzându-i în noul lor panteon, în sălbatecul lor ceremonial. Dictatura ateistă, la rândul ei, se străduiește din răputeri să-l convingă și să-l silească pe fiecare să se închine noilor zei, să le aducă jertfe, să mențină „cultul personalității”. În acest fel, ce se întâmplă: se instalează vampirismul modului de gândire păgânesc, a cunoștinței păgânești, a modului de viață păgânesc. Și astfel se trece viața însăși „în neiertate slujiri idolești” potrivit lui Dumnezeu (I Petru 4, 3).

Postfață la „Biserica și statul”

Încheind cu aceste cuvinte apostolice extrasele noastre din broșura marelui teolog sârb - părintele arhimandrit Iustin Popovici, deducem că și în zilele noastre societatea suferă în continuare de idolatrie cu toate urmările ei multiple și fatale, și am văzut cum explică părintele Iustin această chestiune referitor la Biserică.

Sfânta chemare evanghelică de a o rupe cu moștenirea idolatrică și cu îndreptățirile ei, a răsunat odinioară și la Atena din gura dumnezeiescului Pavel: „Așadar, Dumnezeu, trecând cu vederea veacurile neștiinței, vestește acum oamenilor ca toți de pretutindeni să se pocăiască, pentru că a hotărât o zi în care va să judece lumea întru dreptate” (Fapte 17, 30-31).

*Părintele Nicolae Artemov
München-Moscova 1992*

Din gândirea părintelui Iustin Popovici

Între două filozofii

Înhămat la jugul timpului și spațiului, omul trage după el universul. Încotro anume? Spre ce stânci prăpăstioase îl va conduce, spre ce înălțimi de gheață de dincolo de timp și de spațiu?

Nu există nimic mai tragic și nimic mai trist ca neamul omenesc înhămat la jugul apăsător al timpului și al spațiului.

A exista și a vieții într-o astfel de lume nu constituie un privilegiu. - Nu e așa?

Lumea aceasta... Ce este lumea aceasta cu toate chinurile ei, cu toate durerile, tragediile și suferințele ei? Ce altceva decât un condamnat la moarte fără speranță?

Această conștiință mult prea rafinată... La ce-mi folosește oare? O simțire mult prea rafinată... Ce nevoie am de ea? Dar chinul cel mai insuportabil este să te gândești la absurditatea gândirii. Fiindcă gândirea este culmea absurdității.

Așa este omul, așa este și lumea, atunci când nu le simt în Hristos, când nu le văd în Hristos.

Din această situație există o singură ieșire, o singură salvare: învierea lui Hristos și biruința pe care ea o aduce asupra morții în toate lumile. Care este lucrul mai de căpetenie și mai însemnat pentru viața omului? - Fără îndoială acela de a da un sens vieții lui, care a fost lipsită de sens din cauza morții, adică din cauza păcatului.

Fără Preadulcele Domn Iisus este îngrozitoare și lipsită de sens chiar și această existență pământească efemeră, cu atât mai mult nemurirea infinită și veșnică. Unde se găsește moartea, acolo nu există bucurie adevărată. Cu alte cuvinte, unde Hristos e absent, acolo nu există bucurie adevărată.

Omul? - O ființă introductivă, o ființă pregătită pentru veșnicie prin divino-umanizare. Omul în Hristos este infinit și nemuritor, pentru că „*a trecut din moarte la viață*” (Ioan 5, 24).

„Condamnați” la nemurire

Oamenii L-au condamnat pe Dumnezeu la moarte; Dumnezeu însă, prin învierea Lui îi „condamnă” pe oameni la nemurire.

Datorită învierii lui Hristos, datorită biruinței asupra morții au fost, sunt și vor fi întotdeauna creștini. Toată istoria creștinismului nu este altceva decât istoria unei singure și unice minuni, a minunii învierii lui Hristos, care se continuă neîntrerupt în inimile creștinilor, zi de zi, an de an, veac de veac, până la cea de-a Doua Venire.

Omul se naște cu adevărat nu atunci când îl aduce pe lume mama lui, ci atunci când crede în Mântuitorul Hristos Cel înviat, pentru că atunci el se naște la viața cea nemuritoare și veșnică, în timp ce mama îl naște pe copil spre moarte, pentru mormânt, învierea lui Hristos este mama noastră a tuturor, a tuturor creștinilor, mama celor nemuritori. Prin credința în învierea Domnului, omul se naște din nou, se naște pentru veșnicie. - E cu neputință! observă scepticul. Iar Domnul Cel înviat răspunde: „*Toate sunt cu putință celui ce crede*” (Marcu 9, 28).

În numai patru cuvinte recapitulăm cele patru Evanghelii ale lui Hristos: Hristos a înviat! - Adevărat a înviat!... De aceea, prin existența Lui omenească Domnul Cel înviat este *totul în toate*, în toate lumile: tot ce este Frumos, Bun, Adevărat, Iubit, Voios, Dumnezeiesc, Înțelept, Veșnic. El este toată Dragostea noastră, tot Adevărul nostru, toată Bucuria noastră, tot Binele nostru, toată Viața noastră, Viața cea Veșnică, în toate veșniciile și nesfârșirile dumnezeiești.

Pentru aceasta, iarăși și de multe ori și de nenumărate ori: *Hristos a înviat!*

Misiunea internă a Bisericii noastre: Realizarea Ortodoxiei

Personalitatea veșnic vie a Dumnezeuului - Om Hristos este tocmai Biserica. Definiția Bisericii, viața Bisericii, scopul ei, spiritul ei, programul ei, metodele ei - toate acestea sunt date în minunata Persoană a Dumnezeuului - Om Hristos.

De atunci, minunea Bisericii este aceea de a uni organic și personal pe toți credincioșii ei cu Persoana lui Hristos.

Biserica este veșnicia divino-umană întrupată în limitele timpului și ale spațiului. Se găsește în lumea aceasta, dar nu este din lumea aceasta (Ioan 18, 36).

Misiunea Bisericii noastre este să facă din nevoințe și virtuți umane metodele de viață ale poporului; să țese din aceste virtuți divino-umane harice sufletul și viața poporului. „Ateismului” cultivat și antropofagiei poleite a civilizației contemporane trebuie să le opunem personalități purtătoare de Hristos. Ascetismului civilizatoric în numele omului european putred și desfigurat, în numele ateismului, civilizației, al lui antihrist trebuie să-i opunem asceza săvârșită în numele lui Hristos. Pentru aceasta, datoria principală a Bisericii noastre este aceea de a crea asceți purtători de Hristos. Cuvântul care trebuie să se audă înăuntrul ei și astăzi, este: înapoi la asceții purtători de Hristos, la Sfinții Părinți!

Asceții sunt singurii misionari ai Ortodoxiei. Ascetismul este singura școală misionară a Ortodoxiei. Ortodoxia este asceză și viață. Dezvoltarea ascetismului personal și bisericesc - aceasta trebuie să fie misiunea internă a Bisericii noastre în sânul poporului nostru. Parohia trebuie să devină un centru ascetic. Dar lucrul acesta nu poate să-l facă decât un paroh-ascet. Rugăciunea și postul, viața bisericească a parohiei, viața liturgică - acestea sunt mijloacele principale ale Ortodoxiei prin care poate renaște lucrarea ei asupra oamenilor. Trebuie să renască parohia, comunitatea parohială, dar în iubire de Hristos și de frați. Or, pentru a sluji cu smerenie pe Hristos și pe toți oamenii cu blândețe și umilință, cu jertfă și lepădare de sine, trebuie ca slujirea aceasta să fie îmbibată și să se hrănească din rugăciune și din viața liturgică. Acesta este lucrul de temelie, lucrul necesar. Dar toate acestea necesită o condiție prealabilă: ca arhieriei noastre, preoții noștri și monahii noștri să fie ei înșiși asceți, iar pentru aceasta: *Domnului să ne rugăm!*

Doliu pentru Hristos Cultură și sfințenie

În afara sfinților nu există învățători și pedagogi adevărați, nici o cultură adevărată fără sfințenie. Numai sfântul este adevăratul pedagog și învățător, numai sfințenia este adevărata lumină. Numai sfinții sunt cu adevărat luminați: în realitate, cultura înseamnă luminare, luminare prin sfințenia în Duhul Sfânt.

Cultura fără sfințenie, „luminarea” fără sfințirea în Duhul Sfânt, acestea le-a inventat Europa în idololatria ei umanistă. N-are importanță dacă această idololatrie se manifestă în cultul papei sau în cultul Bibliei, în cultul mecanicii, sau în cultul modei. Adevărata cultură, ortodoxă și evanghelică, luminează pe om cu lumina dumnezeiască și-l conduce spre tot ceea ce este nemuritor și veșnic, dumnezeiesc și sfânt. Acesta este adevărul evanghelic pe care l-a descoperit Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos și pe care l-a păstrat Ortodoxia. Ascultați poporul nostru ortodox, pătrundeți în sanctuarul sufletului său.

De la învățătorii și pedagogii noștri, poporul nostru cere în primul rând sfințenia. Acolo unde nu o găsește, el știe că nu există cultură.

Mântuirea omului de păcat, rău și moarte prin Hristos - aceasta este adevărata cultură și luminare a omului. „*Domnul este luminarea mea și Mântuitorul meu*” (Psalm 26, 1).

Separată de sfințenie, opusă Evangheliei, cultura devine o tragică sfortare zadarnică.

Lucrul maxim pe care poate să-l realizeze pentru om o cultură superficială, este acela de a-l schimba într-o fiară cu chip de om, instruită, dar sălbatică.

În vreme ce din adâncul sufletului poporului nostru ortodox se ridică glasul: fără sfințenie nu există cultură și educație; fără sfinți nu există pedagogi și învățători. Nu este aceasta Evanghelia? Nu este aceasta Ortodoxia? Și dacă nu sunt acestea, atunci la ce mai avem nevoie de ele?

Sfințenia este starea normală a sufletului nostru după chipul lui Dumnezeu; de aceea, sfințenia noastră e voită de Dumnezeu: „*Căci aceasta este voința lui Dumnezeu: sfințirea noastră*” (I Tesaloniceni 4, 3).

Întreaga Evanghelie se rezumă într-o singură poruncă a lui Dumnezeu către noi toți: „Fiți sfinți, cum sfânt sunt și Eu” (I Petru 1, 16). În negrăita Sa condescendență, Dumnezeu iubirii îi face pe oameni egali cu El: pentru Dumnezeu și pentru oameni sunt valabile aceeași Evanghelie, același har, același adevăr, aceeași dreptate, aceeași viață, aceeași bunătate: „*Căci Cel ce sfințește și cei ce se sfințesc dintr-unul sunt toți*” (Evrei 2, 11). De aceea, calea creștinilor este „*calea sfinților*” (Evrei 8, 8).

Mântuirea constă în sfințirea omului prin Duhul Sfânt. Scopul vieții omului pe pământ este dobândirea Duhului Sfânt, după cum mărturisește și învață insuflat de Dumnezeu, Sfântul Serafim de Sarov. Pentru aceasta Duhul Sfânt se numește Duhul sfințeniei, Duhul sfințirii (Romani 1, 4).

Împărăția morții se întinde cât și omul; aceasta este soarta lui tragică în lume. Veți fi observat că în univers nimic nu este muritor decât numai omul și cele din jurul lui. Umanismul! Un joc pueril și zadarnic în angrenajul morii asurzitoare a morții.

Prin păcat și prin moarte omul a transformat lumea aceasta într-o înfricoșătoare monstruozitate.

Lumea este cufundată în întunericul păcatului. Și în acest întuneric înfricoșător numai minunatul nostru Domn a putut să spună despre Sine: „*Eu sunt Lumina lumii; cel ce urmează Mie nu va umbla întru întuneric și va avea Lumina Vieții*” (Ioan 8, 12). Fără minunatul Domn Iisus, lumea este un întuneric mișunând de fantome. Atunci când îi priviți cu ochiul lui Hristos, oamenii fără Hristos nu vi se par niște înfricoșătoare fantome? Și lucrurile nu vi se par ca niște umbre fantastice, din care iese la iveală fiara cea oarbă a morții? Dacă aveți curajul să priviți spaima în față, veți simți acest lucru și atunci nu vă rămâne altceva decât jalea de doliul pentru Hristos. Pentru că umblând fără de Hristos, în acest teatru al umbrelor care este lumea, omul „*nu știe încotro merge*” (Ioan 12, 35).

Prin bunăvoința Proniei Dumnezeiești trăim răstigniți la întretăierea geografică și religioasă a Răsăritului și Apusului și, de aceea poate ne găsim adesea într-un impas chinuitor. Ați observat cât de mult sufletului nostru ortodox nu-i corespunde cultura raționalist-scolastică a Europei romano-catolice și protestante? Lucrul acesta se oglindește în chip lămurit în rătăcirea ideologică și etică a celei mai mari părți a intelectualilor noștri. Aceștia s-au înstrăinat de poporul nostru ortodox, de trupul Bisericii Ortodoxe și de aceea și-au pierdut sensibilitatea și orientarea ortodoxă în problemele fundamentale ale vieții și ale morții. Cultura după modelul „iluminismului” nu poate fi o cultură pentru noi. Sensibilitatea și conștiința ortodoxă acceptă și recunoaște numai pe sfinți ca pedagogi și învățători și numai sfințenia ca luminare și adevărată cultură.

Omul care caută sincer sensul și lumina vieții găsește întotdeauna o bucurie duhovnicească inexprimabilă, ca și imbolduri spirituale și orizonturi cât se poate de largi în tainica și sfânta Biserică Ortodoxă.

(1937)

Infailibilitatea papală – cea mai mare erezie a tuturor timpurilor

Sunt trei căderi principale în istoria neamului omenesc: cea a lui Adam, cea a lui Iuda și cea a papei. (...)

Toate umanismele europene, de la cel primitiv, până la cel mai subtil, de la fetișism până la papism, se bazează pe credința în om, așa cum este el în starea lui psihofizică empirică și în istoricitatea lui dată. Într-adevăr, întreaga substanță a oricărui umanism este omul - homo. Rezumat la esența lui, orice umanism nu este altceva decât hominism. Omul este valoarea cea mai înaltă, valoarea totală; omul este criteriul cel mai înalt, criteriul total: omul este măsura tuturor lucrurilor. Acesta este *in nuce* orice umanism, orice hominism; de aceea în ultimă analiză toate umanismele, toate hominismele sunt de origine idolatră, politeistă. Toate umanismele europene, de la cele dinainte de Renaștere, la cele ale Renașterii și așa mai departe - cele protestante, filozofice, religioase, științifice, civilizatorice și politice - au urmărit și urmăresc neîncetat, cu buna știință sau în neștiință, un singur lucru: acela de a opune credinței în Dumnezeu-Om credința în om, de a opune Evangheliei Dumnezeului-Om evanghelia după om, filozofiei după Dumnezeu-Om filozofia după om, culturii după Dumnezeu-Om cultura după om; într-un cuvânt, de a opune vieții după Dumnezeu-Om viața după om. Și aceste lucruri s-au întâmplat timp de veacuri, până când, în secolul trecut, la 1870, la Conciliul Vatican I, toate acestea s-au recapitulat în dogma infailibilității papale. De atunci această dogmă a devenit dogma generală a papismului. De aceea, în zilele noastre, a Conciliului Vatican II, dogma aceasta a fost discutată în mod strălucitor și abil, susținându-se intangibilitatea și neschimbabilitatea ei. Dogma aceasta are o semnificație istorică mondială pentru întreg destinul Europei, mai ales pentru timpurile apocaliptice în care aceasta a intrat deja. Prin dogma aceasta și-au dobândit idealul și idolul toate umanismele europene; omul a fost declarat divinitate supremă, divinitate universală. Panteonul umanist european și-a dobândit în fine Jupiterul său. (...)

Sinceritatea este limba Adevărului; dogma despre infailibilitatea papală din veacul al XIX-lea nu este altceva decât renașterea idolatriei și a politeismului. Renașterea axiologiei și criteriologiei idolatre. Horribile dictu, dar trebuie spus și aceasta: prin dogma privitoare la infailibilitatea papală a fost erijat ca dogmă umanismul idolatru și în primul rând cel elin antic. S-a promovat ca dogmă valoarea universală și criteriul universal al culturii eline, al civilizației, al poeziei, filozofiei, artei, politicii, științei eline: „Omul este măsura tuturor lucrurilor” (Protagoras). Ce sunt toate acestea? Ridicarea la rang de dogmă a idolatriei, în acest fel a ajuns să devină dogmă suficiența omului european, pe care au cultivat-o timp de veacuri cu nostalgie umanismele europene.

Infailibilitatea este o calitate divino-umană naturală și o funcție divino-umană naturală a Bisericii, ca Trup divino-uman al lui Hristos, al cărui Cap veșnic este Adevărul-Atoateadevărul: cel de-al doilea Ipostas al Preasfintei Treimi, Dumnezeu-Om, Domnul Iisus Hristos. În realitate prin dogma despre infailibilitatea papei, papa a fost declarat Biserică, și papa-om a luat locul Dumnezeului-Om. Acesta este triumful final al umanismului, dar în același timp și moartea a doua (Apocalipsa 20, 14; 21, 8) a papismului, iar prin intermediul lui și împreună cu el, și a oricărui umanism. Însă, după Adevărata Biserică a lui Hristos, care, de la arătarea Dumnezeului-Om Hristos, există în lumea noastră pământească ca trup divino-uman, dogma despre infailibilitatea papală este nu numai o erezie oarecare, ci o pan-erezie. Pentru că nici o erezie nu s-a ridicat atât de radical și atât de complet împotriva Dumnezeului-Om Hristos și a Bisericii Lui, cum a făcut-o papismul prin dogma despre infailibilitatea papei-om. Nu există nici o îndoială: dogma aceasta este erezia ereziilor, o revoltă fără precedent împotriva Dumnezeului-Om Hristos.

De la arianismul lui Arie la arianismul european modern

Taina răului nu e mai mică decât taina binelui. Cea dintâi este adesea mai atrăgătoare decât cea de-a doua.

Taina răului este deosebit de atrăgătoare; ea încântă pe om până la îndrăgostire și, în marea și îngrozitoare dragoste, omul se aduce cu entuziasm acesteia ca jertfă de ardere de tot. Taina binelui însă este smerită și blândă, defăimată și luată în derâdere pe pământ; pentru aceasta sunt mai puțini cei îndrăgostiți de taina binelui și mult mai mulți îndrăgostiți de taina răului. Taina binelui ar fi fost condusă demult la groapă, dacă Hristos nu ar fi înviat din mormânt și nu ar fi arătat în Persoana Lui înviată tot farmecul ei minunat și frumusețea ei atrăgătoare.

Toată lupta lui Satan împotriva lui Hristos nu are decât un singur scop: acela de a dezîntrupa pe Dumnezeu-Om, de a alunga pe Dumnezeu din trupul omenesc, din materie, pentru a le stăpâni el întru totul.

De a arăta că Hristos nu este Dumnezeu, ci un om simplu și neputincios, îndepărtând în felul acesta pe oameni de la credința în Hristos, Singurul în stare să-l învingă pe dumnezeul răului. Strategia lui Satan se dezvoltă în chip genial; el luptă împotriva lui Hristos, împotriva sfântului Său Trup - Biserica - din toate părțile ei. Satan luptă împotriva lui Hristos prin intermediul multor oameni și foarte diferiți: prin Irod și prin Nero, dar, mai îngrozitor decât prin Nero, prin Arie. Nero lupta împotriva Bisericii din afară, în timp ce Arie lupta dinăuntru; Nero a ucis pe ucenicii lui Hristos, în timp ce Arie a vrut să ucidă pe Hristos însuși.

Ideea de bază a lui Arie este aceea că Hristos nu este Dumnezeu, în opera lui „Thaleia” el spune textual: „Logosul nu este Dumnezeu adevărat.”

Ce este în realitate arianismul? De unde se trage? - în ce privește latura lui metafizică, el își are rădăcinile în satanism, iar în ce privește latura lui psihologică, în raționalism. Arianismul este o încercare de a impune metodele și mijloacele filozofiei după om, ca metode și mijloace de cunoaștere a lui Hristos și de cunoaștere a lui Dumnezeu, de a pune mintea omenească cea păcătoasă ca măsură a lucrării divino-umane a lui Hristos în har; de a face ca legile raționaliste (categoriile) lui Aristotel să înlocuiască legile creștine ale Duhului Sfânt. Teologul Newman are dreptate atunci când zice: „Aristotel era episcopul arienilor”.

Deoarece Arie a voit să dez-dumnezeiască pe Dumnezeu-om, Sfântul Atanasie, această gură de-Dumnezeu-insuflată de la Sinodul I Ecumenic, limba cea de foc a Duhului Sfânt, a arătat și a dovedit că Arie este un copil al diavolului și al iadului. Eroarea fundamentală a arienilor este, după Sfântul Atanasie, aceea că tâlcuiesc Sfânta Scriptură „după mintea lor proprie”, din care motiv nici nu o înțeleg, deoarece, ca să înțeleagă cineva cele ale lui Hristos trebuie să aibă „mintea lui Hristos” (I Corinteni 2, 9-16).

Orice proprietate este în mod necesar în raport cu un subiect.

3 Tm-1j9c (al) Ta)dsu26il1 Tj 0 Tc (din)-347.64 -13.8 TD (fu9neva e) Tj 0 Tc (csnt,)D (fu9net) Tj 0 Tc (motiv) Tj 1
ăăSăTăăăăăăTăăSăTăăăSșTăăTăăăă
jeuTj OTU

omeneasca? Nu este suficient să invoce cineva Sfânta Scriptură, pentru că și diavolul o invocă; și, cu cât se găsește într-o nevoie mai mare, cu atât o invocă mai mult (așa cum s-a întâmplat când a ispitit pe Domnul în pustie - Matei 4, 6)

Arianismul este un păgânism reînviat, pentru că micșorează pe Dumnezeu - Om Hristos, reducându-L la rangul unui semi-zeu.

Cum ar putea omul, cu mintea lui tridimensională, să măsoare pe Hristos Care este infinit din toate punctele de vedere? Prin credință cunoaștem, pentru că prin credință umblăm, prin credință trăim (II Corinteni 24, 5-7). Este infinit adevărat cuvântul Sfântului Atanasie că, pentru înțelegerea Sfintelor Scripturi și pentru adevărata cunoaștere a lui Hristos „este nevoie de o viață frumoasă și de un suflet curat, precum și de virtutea cea după Hristos, de un cuget curat și de imitarea vieții sfinților.” Tăgăduirea Dumnezeirii lui Hristos și lipsa de respect față de ființa lui dumnezeiască, Sfântul Atanasie le consideră ca pe niște blasfemii împotriva Duhului Sfânt.

Arianismul nu a fost înmormântat încă; astăzi el este mai la modă și mai răspândit decât oricând. E răspândit ca un adevărat suflet în trupul Europei contemporane. Dacă priviți la cultura Europei, în adâncul ei veți găsi ascuns arianismul: toate se rezumă aici la om și numai la om, și chiar Dumnezeu-om Hristos a fost redus la cadrele unui om. Cu plămăda arianismului s-a plămădit și filozofia Europei, știința ei și civilizația ei și, în parte, și religia ei. Pretutindeni și în chip sistematic Hristos este pogorât la starea de simplu om. Opera lui Arie se săvârșește în mod continuu. „Religia în limitele rațiunii pure” a lui Kant nu este altceva decât noua ediție a arianismului. Protestantismul l-a depășit în arianism chiar și pe Arie. Iar papismul cu etica lui este în mare măsură arian. Cine nu cunoaște abominabilul arianism al intelectualilor noștri?

De unde atâta arianism astăzi? De acolo că omul a devenit astăzi măsura tuturor lucrurilor, măsura tuturor ființelor și lucrurilor văzute și nevăzute. Măsurând după sine însuși toate, omul european respinge tot ceea ce este mai larg decât omul, mai mare decât omul, mai infinit decât omul.

Măsura lui strâmtă îngustează pe Dumnezeu-Om reducându-l la om. Colivia păcatului reduce puterile de zbor ale minții celei mândre și aceasta nu mai vede și nu mai cunoaște nici o realitate mai mare decât ea însăși. Sinodul I Ecumenic a hotărât o dată pentru totdeauna rolul minții în explicarea Persoanei Dumnezeului-Om Hristos, rolul ei este acela al supunerii, în creștinism, credința conduce, iar mintea este condusă; cunoașterea este roadă a credinței care lucrează prin iubire și e activă în speranță.

Relativismul european contemporan e o moștenire a arianismului. Relativismul metafizic a dat naștere și relativismului moral. Cu toate că arianismul se schimbă în exterior ca un cameleon, în esență el rămâne mereu același. Dar nici Biserica Ortodoxă nu-și schimbă credința ei, nici mijloacele de luptă împotriva arianismului. Așa cum a învins vechiul arianism, tot așa ea învinge orice arianism, chiar și arianismul european contemporan. Le învinge cu credința ei sobornicească, apostolească și sfântă, cu panoplia Sfinților Părinți cea dată de Dumnezeu: sobornicitatea.

Din cartea „Omul și Dumnezeu-Om”, 1925

Încotro duce cultura umanistă?

Care este scopul culturii ortodoxe? A introduce și a înfăptui în om și în lumea înconjurătoare cât mai mult din cele dumnezeiești, a-L transpune pe Dumnezeu în om și lume. Iată de ce cultura ortodoxă constituie o continuă slujire a lui Iisus Hristos, o continuă liturghisire; omul îi slujește lui Dumnezeu prin toată făptura; el inserează în jurul său cele dumnezeiești prin fiecare lucrare a sa, prin tot ce creează; trezește tot ce poate fi dumnezeiesc în natura înconjurătoare, pentru ca întreaga fire sub ocârmuirea omului să-i slujească lui Dumnezeu, și în acest fel toată făptura participă la liturghisirea de obște, pentru că omului,

care-L slujește pe Dumnezeu, îi slujește natura.

Scopul culturii divino-umane este de a preface nu numai omul și omenirea, ci și întreaga natură.

Cultura divino-umană îl preschimbă pe om din interior, și prin aceasta își manifestă influența și asupra stării exterioare; preschimbând sufletul se preschimbă și trupul, prin mijlocirea sufletului. Pentru această cultură trupul este templu al sufletului, care trăiește, se mișcă și ființează prin suflet. Scoateți sufletul din trup și ce va rămâne, dacă nu un cadavru în descompunere? Omul îndumnezeit transformă înainte de toate sufletul, după aceea și trupul. Sufletul preschimbat primește trupul, modifică materia.

Scopul culturii divino-umane este acela de a preface nu numai omul și omenirea, ci prin intermediul acestora și întreaga natură. Dar cum să ne atingem scopul? Doar prin mijloace divino-umane: prin virtuțile evanghelice, credința și dragostea, nădejdea și rugăciunea, postul și smerenia, blândețea și compasiunea, iubirea față de Dumnezeu și aproapele. Prin aceste virtuți se zidește cultura ortodoxă divino-umană. Agonisind aceste virtuți, omul își schimbă sufletul său schilodit, îl face frumos; din mohorât devine luminat, din păcătos devine sfânt, din întunecat la chip devine asemănător lui Dumnezeu. Iar trupul și-l schimbă în templu în care își adăpostește sufletul său, asemănător lui Dumnezeu.

În procesul de agonisire a virtuților evanghelice omul capătă putere asupra firii sale și asupra naturii din preajma sa. Izgonind păcatul din sine și din lumea înconjurătoare, omul izgonește și forța pustiitoare, devastatoare, sălbatică; transformând radical șinele său și lumea, domesticește natura, și în sine însuși, și în jurul său. Cel mai bun exemplu în această privință ni-l oferă sfinții: sfințindu-se, înnoindu-se prin strădanii eroice de a dobândi virtuțile evanghelice, ei sfințesc, purifică și natura dimprejurul lor. Au viețuit atâția sfinți cărora le slujeau fiarele sălbatice și care doar prin prezența lor îmblânzeau lei, urși și lupi. Comportamentul lor față de natura înconjurătoare era unul de rugăciune, blând, duios, milos, primitiv, și nu aspru, potrivnic sau sălbatic.

Cultura ortodoxă se zidește nu printr-o insistență mecanică, silnică, din afară, ci printr-o însușire individuală, benevolă, lăuntrică a Domnului Iisus Hristos; printr-o permanentă exersare a virtuților creștinești se zidește împărăția lui Dumnezeu pe pământ, deoarece împărăția lui Dumnezeu nu vine pe căi văzute, ci pe căi lăuntrice, duhovnicești, nevăzute și tainice. Mântuitorul spune: „împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luca 17, 20-21). Aceasta sălășluiește înăuntrul sufletului zidit de Dumnezeu și asemănător lui Dumnezeu, sfințită de Duhul Sfânt, fiindcă „împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt” (Rom. 14, 17). Deci, în Duhul Sfânt și nu în duhul omenesc. Ea se poate afla în duhul omenesc în măsura în care omul se va umple de Duhul Sfânt cu ajutorul virtuților evanghelice. Iată de ce prima și cea mai mare dintre poruncile culturii ortodoxe este următoarea: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, iar toate celelalte se vor adăuga vouă” (Matei 6, 33), adică se vor adăuga vouă toate cele trebuincioase menținerii vieții trupului: hrana, îmbrăcămintea, locuința (*Matei* 6, 25-32). Toate acestea nu sunt decât un adaos al împărăției lui Dumnezeu. Cultura apuseană însă caută, înainte de toate, anume acest adaos. În aceasta constă păgânătatea ei, fiindcă, după cuvintele Mântuitorului, păgânii caută în primul rând acest adaos. Aici stă toată tragedia ei, deoarece și-a secătuit sufletul prin grija excesivă pentru obiecte. Domnul însă, Carele nu greșește, a spus odată pentru totdeauna: „Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca... Că după toate acestea se străduiesc neamurile păgânești; știe doar Tatăl vostru Cerească că aveți nevoie de ele. Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” (Matei 6, 25; 32-33; Luca 12, 22-31).

Volumul necesităților pe care omul modern le izvodește cu patimă este uriaș. Pentru satisfacerea acestor necesități absurde, fără rost, oamenii au prefăcut minunata, dumnezeiasca noastră planetă într-un abator. Însă Iubitorul de oameni Dumnezeu demult ne-a descoperit că „un lucru este de trebuință” fiecărui om și întregii omeniri, și care anume? Dumnezeu-Omul

Iisus Hristos și tot ce aduce El cu Sine: dumnezeiescul adevăr, dumnezeiasca bunătate, dumnezeiasca sfințenie, dumnezeiasca nemurire și veșnicie, toate celelalte desăvârșiri dumnezeiești. Iată care lucru este de trebuință omului și omenirii, iar toate celelalte cerințe omenești, în comparație, par atât de neînsemnate încât devin aproape de prisos (Luca 10, 42).

Omul poate să-și prelungească viața lui în viața cea veșnică doar prin unitatea organică și duhovnicească cu Dumnezeu-Omul Hristos.

Atunci când omul gândește serios, evanghelicește, asupra tainei vieții sale și a celei înconjurătoare, în cele din urmă ajunge la concluzia că cea mai urgentă necesitate este a renunța la orice necesitate și a merge cu hotărâre după Domnul Iisus Hristos și de a se uni cu El prin săvârșirea de fapte evanghelice. Dacă nu face acest lucru, omul rămâne duhovnicește sterp, lipsit de sens, lipsit de viață; sufletul său se scorojește, se macină, se distruge și încetul cu încetul piere, până când, în sfârșit, dispare definitiv, fără urmă. Dumnezeiasca gură a lui Hristos a rostit: „Rămâneți în Mine și Eu în voi. Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în vită, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine se aruncă afară ca mlădița și se usucă; și se adună și se aruncă în foc și arde” (Ioan 15, 4-6).

Doar prin unitatea organică și duhovnicească cu Dumnezeu-Omul Hristos poate omul să-și prelungească viața lui și viața cea veșnică și ființa lui în ființa cea veșnică. Omul culturii divino-umane nu este niciodată singur: când gândește, prin Hristos gândește, când lucrează, cu Hristos lucrează, când simte, prin Hristos simte. Într-un cuvânt, el neîncetat viețuiește în Hristos Dumnezeu, pentru că ce este omul fără Dumnezeu? La început jumătate de om, iar la sfârșit neom. Doar în Dumnezeu-Omul poate să-și afle omul plinătatea și desăvârșirea ființei sale, Arhetipul său, infinitatea și veșnicia sa, absoluta sa valoare. Domnul Iisus Hristos singurul dintre oameni și dintre toate ființele, a proclamat sufletul omenesc drept cel mai prețios lucru al tuturor lumilor de sus și de jos. „Deci nu vă temeți de ei, căci nimic nu este acoperit care să nu iasă la iveală și nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut” (Matei 10, 26).

Toți aștrii și toate planetele nu valorează atât cât un suflet. Dacă omul își va cheltui sufletul lui în păcate și vicii, nu-l va putea răscumpăra chiar dacă ar deveni stăpânul tuturor constelațiilor. Deci omului nu-i rămâne decât o scăpare: Dumnezeu-Omul, singurul Care dăruiește nemurire sufletului omenesc. Dar, cum prin obiecte sufletul nu se izbăvește de moarte, ci se robește, doar Dumnezeu-Omul poate să-l izbăvească pe om de tirania lucrurilor. Asupra omului hristic lucrurile nu mai au nici o putere, în schimb el are putere asupra lor. El stabilește adevărata valoare a tuturor lucrurilor, întrucât le evaluează așa cum a făcut-o Hristos. Și fiindcă potrivit Evangheliei lui Hristos sufletul omenesc are o valoare infinit mai mare decât toate fapăturile și toate lucrurile din lume, cultura ortodoxă alcătuiește mai întâi de toate cultura sufletului.

Omul este mare numai prin Dumnezeu - iată deviza culturii divino-umane. Omul fără Dumnezeu nu este decât șaptezeci de kilograme de lut însângerat, un coșciug înainte de coșciug. Omul european a condamnat la moarte și pe Dumnezeu și sufletul, însă prin aceasta nu cumva s-a condamnat pe sine însuși la moarte, după care nu există înviere? Adânciți-vă nepărtinitor în miezul filosofiei europene, a științei, politicii, culturii, civilizației europene, și veți vedea cum acestea L-au asasinat pe Dumnezeu și nemurirea sufletului în omul european. Iar dacă vom medita serios la tragedia istoriei umane, se poate observa că asasinarea lui Dumnezeu sfârșește totdeauna prin sinucidere. Amintiți-vă de Iuda, care la început l-a ucis pe Dumnezeu, iar după aceea s-a autodistrus, și aceasta pare a fi o lege inevitabilă în istoria planetei noastre.

Edificiul culturii europene, ridicat fără Hristos, se va dărâma, și se va dărâma foarte repede - prevestea cu perspicacitate Dostoievski cu un secol în urmă. Sub ochii noștri se împlinesc acum prezicerile proorocilor slavi. Au trecut zece secole de când se zidește turnul Babel european, și iată tabloul tragic ce ni se înfățișează: s-a ridicat un uriaș - zero! Un vâlmășag total a cuprins lumea: nu se mai înțelege om cu om, suflet cu suflet, popor cu popor.

Omul se răzvrătește contra omului, împărăția contra împărăției, și chiar un continent asupra altui continent.

Omul european a atins ultimul pisc, amețitor și definitiv, în vârful turnului său babilonic îl așează pe supraom, intenționând să încununeze edificiul cu el. Supraomul însă își pierde mințile chiar în apropierea vârfului și căzu din turn, iar în urma lui turnul începu să se clatine și să se mineze prin războaie și revoluții *Homo europaeicus* trebuia să devină sinucigaș. „Wille zur Macht” (dorința puterii) s-a prefăcut în „Wille zur Nacht” (dorința nopții, a întunericului). Noaptea, o noapte grea, s-a lăsat asupra Europei. Se prăbușesc idoli Europei și nu departe este ziua când nu va mai rămâne piatra pe piatră din cultura europeană, ziditoare de cetăți și distrugătoare de suflete, divinizând creaturile și respingându-L pe Creator...

Gânditorul rus Herten, îndrăgostit de Europa, a locuit multă vreme acolo, dar spre sfârșitul vieții, cu un secol în urmă, scria: „Îndeajuns am cercetat organismul cariat al Europei; în toate straturile, pretutindeni am văzut semnele morții... Europa se apropie de o catastrofă groaznică... Revoluțiile politice se prăbușesc sub greutatea neputințelor sale; ele au făurit proiecte grandioase, însă nu și-au îndeplinit sarcina, au distrus credința, Însă n-au asigurat libertatea; au aprins în inimi dorințe, cărora nu le-a fost dat să se împlinească... Eu primul mă înfior și mă cutremur în fața întunericului ce se lasă...

Adio, lume muribundă! Adio. Europa!

Cerul e deșert, nu mai există acolo Dumnezeu; pământul e deșert, nu mai găsim suflet nemuritor pe pământ. Cultura europeană și-a transformat robii în cadavre, devenind un gigantic cimitir. „Vreau să plec în Europa, spunea Dostoievski, dar știu că mă voi duce într-un cimitir”.

Până-n primul război mondial pieirea Europei era presimțită doar de câțiva melancolici clarvăzători slavi. După război au observat și au presimțit pieirea și unii dintre europeni. Cel mai cutezător și onest dintre aceștia a fost, fără îndoială, Schengler, cel care a zguduit lumea prin cartea sa „*Untergang des Abendlandes*”.

În această carte el demonstrează prin toate mijloacele puse la dispoziție de știință, filosofia, politica, tehnica, arta și religia Europei că Occidentul piere. De la primul război mondial încoace, Europa se află în agonie. Cultura occidentală sau faustică, care, după Schengler, a început în secolul al X-lea, actualmente piere și se descompune, ca să dispară de tot la sfârșitul sec. XX (în zilele noastre, se pare că acest proces s-a accelerat). După cultura europeană, cugeta Schengler, vine timpul culturii lui Dostoievski, culturii Ortodoxiei.

Cu fiecare nouă descoperire culturală omul european devine tot mai rigid, pierind treptat iubirea de sine a civilizației europene - iată mormântul din care nu dorește și de aceea nu poate să învie; iubirea pentru intelectul său - iată patima fatală ce pustiește omenirea europeană. Unica scăpare este Hristos, ne spune Gogol. Dar lumea în care „sunt presărate milioane de obiecte sclipitoare, dispersând gândurile omului în toate direcțiile, nu are putere să se întâlnească nemijlocit cu Hristos”

Tipul omului european a capitulat în fața problemei celei mai de seamă a vieții. Dumnezeu-Omul le-a rezolvat pe toate fără excepție. Omul european a rezolvat problema vieții prin nihilism; Dumnezeu-Omul prin viața veșnică. Pentru omul european, de factură darwinistă și faustică, țința principală în viață este autoconservarea, pentru omul hristic - jertfirea de sine.

Primul declară: jertfește-i pe ceilalți pentru tine!, al doilea - jertfește-te singur pentru alții! Omul european n-a reușit să rezolve nefericita temă a morții; Dumnezeu-Omul a rezolvat-o prin înviere.

Fără îndoială, principiile culturii și civilizației europene sunt în esență potrivnice lui Dumnezeu. Tipul de om european s-a format timp îndelungat până când l-a înlocuit pe Dumnezeu-Omul Hristos prin filosofia sa și prin știință, politică și tehnologie, religie și etică. Europa l-a folosit pe Hristos doar ca o punte între barbaria incultă și barbaria culturală - adică între barbaria neiscusită și barbaria iscusită (Episcopul Nicolae Velimirovici).

Concluziile mele asupra culturii europene par catastrofale. Să nu vă mire însă acest lucru, deoarece este vorba despre cea mai catastrofală perioadă a istoriei umane, despre apocalipsa Europei, cu trupul și duhul sfâșiate de orori, în Europa, după cum vedem, se află stocate conflicte și contradicții vulcanice, care, în cazul când nu vor fi înlăturate, pot declanșa colapsul total al culturii europene.

„Biserica Ortodoxă și ecumenismul”, Moscova, 1997

Sinod Ecumenic... sau adunarea necredincioșilor

Referitor la convocarea așa-zisului Mare Sinod al Bisericii Ortodoxe arhimandritul Iustin (Popovici), duhovnicul mănăstirii Celie-Valievo (Serbia), a trimis următoarea scrisoare Sinodului Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Sârbe. În prezent, la cele mai înalte foruri reprezentanții așa-numitei Ortodoxii oficiale fac iarăși declarații asupra necesității convocării unui nou Sinod Ecumenic, anunțând și termenii convocării acestuia, în legătură cu aceasta scrisoarea reprodusă mai jos devine iarăși actuală.

La Chambesy, lângă Geneva, recent a avut loc „întâia conferință presinodală” (21 - 28 noiembrie 1976).

Luând cunoștință de protocoalele și hotărârile acestei conferințe, publicate de Secretariatul însărcinat cu pregătirea sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe la Geneva, am resimțit o necesitate evanghelică imperioasă, izvorâtă din conștiința mea de mădular al Sfintei Biserici Ortodoxe Sobornicești, deși nu sunt decât un umil slujitor al ei. Iată de ce mă adresez cu următoarea petiție către sfântul Sinod Arhieresc al Bisericii Sârbe, pentru a înfățișa dezolantele mele opinii, amarele mele constatări, cât și neliniștea privitoare la pregătirea viitorului Sinod. Rog pe Sanctitatea Voastră și Preasfințirii Arhieriei să mă asculte cu toată râvna evanghelică și să cerceteze acest strigăt al unei conștiințe pravoslavnice, care, slavă Domnului, în zilele noastre nu e singurul și nici răzleț în lumea ortodoxă, atunci când vine vorba de Sinod.

1. Din protocoalele și hotărârile așa-numitei „*Prime conferințe ortodoxe presinodale*”, întrunită nu se știe de ce la Geneva, unde cu greu pot fi adunate câteva sute de credincioși ortodocși, se observă că aceasta a pregătit și a stabilit deja noul catalog tematic al viitorului „Mare Sinod” al Bisericii Ortodoxe. Această conferință n-a fost una din așa-numitele Conferințe pan-ortodoxe, ca cea din Rodos și cele ce au urmat; n-a fost nici sinodul premergător, despre care s-a tot discutat până în prezent, ci întâia conferință presinodală, care a inaugurat faza pregătirii nemijlocite a convocării Sinodului ecumenic. De altfel, conferința nu și-a început lucrările, reieșind din catalogul tematic din Rodos, 1961 și prelucrat până în 1971, ci l-a revizuit pe acesta, înaintând noul său catalog tematic pentru Sinod. După cum se vede însă, acest catalog nu a fost definitivat, și urmează a fi modificat și completat mai departe.

Conferința deasemeni a reexaminat metodologia elaborării catalogului adoptată până acum, cât și a definitivării tematicii pentru Sinod, prescurtând întregul „proces” din cauza celor ce se grăbesc să convoace Sinodul cât mai repede. Deoarece, conform declarației mitropolitului Meliton, președintele acestei conferințe, Patriarhia Constantinopolului și mulți alții „se grăbesc să convoace” și să conducă viitorul Sinod. Pe lângă aceasta, după spusele lui Meliton: „Sinodul va fi de «scurtă durată» și se va ocupa de «un număr limitat de întrebări»”; „Sinodul trebuie să studieze chestiunile arzătoare ce împiedică un șir de structuri ale Bisericilor locale să funcționeze ca o singură Biserică Ortodoxă...” („*Protocoale...*”; pag. 55). Toată această febrilă activitate ne obligă să ne punem întrebarea: ce vor să însemne aceste proiecte? De ce atâta grabă și, în sfârșit, unde-o să ajungem?

2. Chestiunea pregătirii și convocării unui nou Sinod ecumenic al Bisericii Ortodoxe nu este de dată recentă, nefiind nici ultima încercare de acest gen în secolul nostru de istorie bisericească. Ea fusese propusă pe când trăia încă nefericitul patriarh al Constantinopolului Meletie (Metaxakis), cunoscutul modernist și reformator², cel care a provocat schisma în Ortodoxie, la așa-zisul *Congres pan-ortodox de la Constantinopol*, în 1923. (Pe atunci s-a propus ca Sinodul să se întrunească în orașul Niș, în 1925; însă, pentru că Niș „nu se află pe teritoriul Patriarhiei Ecumenice”, Sinodul n-a mai avut loc. În genere, după cum se vede, Constantinopolul și-a însușit monopolul a tot ceea ce poartă numele de „pan-ortodox”: „congrese”, „conferințe”, „presinoade” și „soboare”). Mai târziu, în 1930, la mănăstirea Vatopedu s-a reunit așa-zisa „Comisie pregătitoare a Bisericilor Ortodoxe”. Aceasta a statornicit „catalogul tematic al viitorului presinod ortodox”, care ar duce în viitor la întrunirea Sinodului ecumenic.

După cel de-al II-lea război mondial a venit rândul patriarhului Athenagoras³ al Constantinopolului cu ale sale consfătuiri ortodoxe de la Rodos (din nou exclusiv pe teritoriul Patriarhiei Constantinopolului).

Prima dintre ele, în 1961, a reînnoit pregătirea „Sinodului pan-ortodox” prin întrunirea premergătoare a „Presinodului” și confirmarea „catalogului tematic” pregătit anterior de Patriarhul Constantinopolului: opt mari capitole, peste 40 de teme principale și încă de două ori pe-atâtea paragrafe și subparagrafe. Acest catalog a fost pregătit în prealabil de comisia teologilor de la Constantinopol și aprobat de Sinodul de la Constantinopol, după cum reiese din protocolul 1 al întrunirii de la Rodos, publicat de Patriarhia Ecumenică în limba greacă, în 1967.

După cea de-a 2-a și a 3-a Conferință de la Rodos (1963 și 1964), în 1966 a avut loc Conferința de la Belgrad. Inițial intitulată „a 4-a conferință pan-ortodoxă” (despre aceasta ne relatează prof. Karmiris în vol. 2 de „însemnări simbolice și dogmatice”), apoi redusă de către Patriarhia Constantinopolului la treapta de Comisie inter-ortodoxă, în timp ce următoarea conferință reunită pe „teritoriul Constantinopolului (la Centrul ortodox al Patriarhiei Ecumenice de la Chambesy-Geneva), în 1968, a fost proclamată ca „cea de-a 4-a Conferință pan-ortodoxă”, nerăbdătorii săi organizatori s-au grăbit, pare-se, să scurteze calea până la Sinod, fiindcă din voluminosul catalog de la Rodos (deși tot opera lor) ei au extras doar primele șase teme”, stabilind o nouă procedură de lucru. Concomitent a fost creată o nouă instituție: *Comisia de pregătire inter-ortodoxă*, aceasta fiind necesară pentru a coordona munca asupra temelor. După aceea, a fost fabricat un *Secretariat* pentru pregătirea Sinodului, în frunte cu un episcop de la Constantinopol, având reședința în sus-numitul centru de la Geneva, pe când cererile de primire ale altor membri ortodocși în Secretariat au fost respinse. La dorința Constantinopolului, Comisia pregătitoare și Secretariatul au ținut o ședință în același centru de la Geneva, în iunie 1971 în timpul ședinței au fost revăzute și aprobate referatele propuse după cele șase teme alese, ulterior tipărite în mai multe limbi străine. Aceste referate, ca și lucrările anterioare pregătite în vederea Sinodului, au fost supuse unor critici acerbe ale teologilor ortodocși

Critica teologilor ortodocși, printre care se află și „Propunerea...” mea, sprijinită de numeroși teologi ortodocși și publicată în diverse periodice din străinătate, după cât se pare a dus la amânarea hotărârii Comisiei pregătitoare de la Geneva de a organiza la Geneva în 1972 întâia conferință presinodală în scopul revizuirii catalogului de la Rodos.

În sfârșit, întâia conferință presinodală s-a ținut în noiembrie 1976, desigur pe același „teritoriu” constantinopolitan, la sus-pomenitul centru de la Chambesy, de lângă Geneva. După cum se vede din protocelele și hotărârile date publicității, studiate de mine, această conferință a revăzut catalogul de la Rodos, astfel că delegațiile participante prin intermediul comisiilor lor au selecționat doar 10 teme pentru Sinod (între care doar trei teme din cele șase

² Recunoscut mason și prieten al anglicanilor, cu banii cărora a cumpărat scaunul de patriarh al Constantinopolului.

³ Și acesta a fost dovedit ca mason.

de la început!), în timp ce aproximativ 30 de teme ce nu fuseseră votate în unanimitate, au fost puse la dispoziția „unor Biserici pentru a fi studiate suplimentar”, ca, de pildă, „problematika Bisericii Ortodoxe” (străină, de fapt, Ortodoxiei).

În viitor aceste teme ar putea să devină „obiectul încercării ortodoxe” și, după toate probabilitățile, ar urma să fie incluse în catalog. Cum am mai spus, această conferință a modificat atât „procesul” cât și „metodologia” pregătirii temelor și a Sinodului, care, repet, conform afirmațiilor organizatorilor, ar trebui să aibă loc și să se încheie „cât mai repede”. Din cele menționate reiese clar că această Primă conferință presinodală în esență n-a adus nimic nou și n-a produs de fapt nimic, doar că a mai condus niște suflete și conștiințe pravoslavnice în noile labirinturi ale unor ambiții, din pricina cărora s-a și propus pregătirea Sinodului Ecumenic încă din 1923.

3. Întreaga discuție actuală în jurul tematicii viitorului Sinod, nehotărârea și modificările în procesul de pregătire, caracterizarea și catalogarea artificială, alte și alte retușuri și „redactări”, unei adevărate conștiințe ortodoxe îi demonstrează cu prisosință un singur lucru: că **în momentul de față nu există nici o temă serioasă și urgentă pentru a chema un Sinod ecumenic al Bisericii Ortodoxe**. Chiar dacă și există o temă ce merită să fie obiectul întrunirii și promovării Sinodului ecumenic, tema aceasta rămâne necunoscută actualilor inițiatori, organizatori și redactori ale tuturor sus-pomenitelor conferințe cu ale lor foste și actuale cataloage. Dacă n-ar fi fost anume așa, atunci cum se explică faptul că din perioada Adunării de la Constantinopol, în 1923, trecând prin cea de la Rodos, în 1961, și până la Conferința de la Geneva, în 1976, s-a tot modificat tematica și problematica viitorului Sinod: s-a schimbat numărul, ordinea, conținutul nu însă și criteriile „catalogului tematic”, care ar fi trebuit să devină obiectul muncii unui atât de măreț și unic proiect bisericesc, cum a fost dintotdeauna și cum ar trebui să fie orice sfânt Sinod ecumenic al Bisericii Ortodoxe? În realitate, toate acestea semnaleză și evidențiază nu numai cea mai banală discontinuitate, ci și **o vădită incapacitate și neînțelegere a Ortodoxiei din partea celor ce în prezent** (în această situație și în acest mod) **se sforțază să le impună Bisericii Ortodoxe „Sinodul” lor**, o necunoștință și incapacitate de a simți și a conștientiza tot ce-a însemnat și ce înseamnă un adevărat Sinod ecumenic pentru Biserica Ortodoxă și pentru plenitudinea credincioșilor ei întru Hristos. Deoarece, dacă ei ar fi simțit și ar fi conștientizat acest lucru, în cazul acesta ei ar fi aflat, în primul rând, că în istoria și viața Bisericii Ortodoxe niciodată, nici un Sinod, cu atât mai mult o inițiativă, un început atât de purtător de duh și plin de har, cum este un Sinod ecumenic, nu s-a reunit forțat, cu teme inventate anume pentru lucrările și întrunirile sale; că nicicând nu s-au ținut atâtea ședințe, consfătuiri, congrese, presinoade și alte adunări prefabricate, chemate voit, total necunoscute și străine tradiției sobornicești pravoslavnice, împrumutate în fapt de la organizațiile occidentale străine de Biserica lui Hristos.

Realitatea istorică este cât se poate de evidentă: sfintele Sinoade ale Sfinților Părinți convocate de Dumnezeu au avut totdeauna în fața lor una, sau, cel mult, două-trei întrebări, impuse lor obligatoriu de către marile erezii și schisme ce sfâșiau Biserica și amenințau în mod serios lucrarea de mântuire a sufletelor omenești și salvarea dreptslăvitorului popor al lui Dumnezeu. Iată de ce Sinoadele ecumenice au avut întotdeauna un caracter hristologic, soteriologic, eclesiologic, tema lor centrală - unica temă și cea mai de seamă bunăvestire fiind totdeauna Dumnezeu-Omul Iisus Hristos și mântuirea noastră în El - îndumnezeirea noastră în El. Da, da, da: El-Unul-Născut și De-o-ființă Fiu al lui Dumnezeu întrupat, El - deplin în trupul Bisericii, El - Capul veșnic al trupului Bisericii de dragul mântuirii și îndumnezeirii omului, El - deplin în Biserică prin harul Sfântului Duh și prin dreapta credință în El, credința ortodoxă.

Aceasta este adevărata tematică ortodoxă, apostolică și patristică, nemuritoare tematică a Bisericii Dumnezeului-Om în toate vremurile trecute, prezente și viitoare. Aceasta e singura temă care poate fi obiectul presupusului viitor Sinod ecumenic ortodox al Bisericii, și nu acel „catalog tematic” scolastic și protestant, care nu are nici o legătură esențială cu

practica duhovnicească și cu viața duhovnicească a multisecularei Ortodoxii apostolicești și nu reprezintă decât un șir de teoreme umanitare seci. Veșnica sobornicitate a Bisericii Ortodoxe și a tuturor Sinoadelor sale ecumenice constă în atotcuprinzătoarea Persoană a Dumnezeuului-Om, Domnul Hristos. Cu această centrală, atotcuprinzătoare, sobornicească și pravoslavnică temă și realitate, cu această unică taină și realitate divino-umană, pe care se zidește și se sprijină Biserica Ortodoxă a lui Hristos, și ale sale Sinoade ecumenice, și întreaga sa realitate istorică, se cuvine și astăzi a ieși înaintea cerului și a pământului și nicidecum cu temele umaniste, scolastice și

structura Bisericii și a Bisericilor. În aceasta constă, fără îndoială, diferența centrală între eclesiologia catolică (papistă) și cea ortodoxă.

Dacă așa stau lucrurile, atunci cum poate fi reprezentată conform principiului „delegațional”, adică prin același număr de „delegați”, Biserica Română sau Cehă? Cu atât mai mult, Biserica Rusă și cea a Constantinopolului? Sau ce fel de turmă reprezintă primul episcop, și ce fel al doilea? În ultimul timp Patriarhia Constantinopolului a produs o mulțime de episcopi și mitropoliți, în principal, titulari și fictivi. Aceasta, pesemne, în vederea pregătirii viitorului „Sinod Ecumenic”, ca, prin grămada titularilor să-și asigure majoritatea voturilor, pentru ambițiile neo-papiste ale Patriarhiei Constantinopolului. Pe de altă parte, Bisericile misionare, cu râvnă apostolică, precum Mitropolia Americană, Biserica Rusă din diaspora, Biserica Niponă și altele nu reușesc să aibă nici un reprezentant!

Unde-i aici sobornicitatea Ortodoxiei și cum va mai fi acesta un Sinod ecumenic al Bisericii Ortodoxe a lui Hristos? Deja la Conferința de la Geneva, mitropolitul Ignatie al Laodiceii, reprezentantul Patriarhiei Antiohiei, constată cu durere: „Simt o mare neliniște, căci se aduce un prejudiciu practicii sobornicești, care formează baza Bisericii Ortodoxe”.

5. Totuși Constantinopolul și alții nu mai au răbdare și de aceea caută să convoace un astfel de Sobor, în principal, la dorința și insistența lor. Prima conferință presinodală de la Geneva a hotărât că „Sinodul trebuie convocat cât mai repede”, că acest Sinod va fi „de scurtă durată” și „va lua în dezbateri un număr limitat de teme”. Și se menționează cele zece teme selectate. Primele patru teme: diaspora, chestiunea autocefaliei bisericești și condițiile proclamării ei, autonomia și proclamarea ei, și dipticele, adică regulamentul Bisericilor Ortodoxe.

De dragul unității evanghelice se cuvine să notăm comportamentul despotice și nesobornicesc al celui care prezida această Conferință presinodală, mitropolitul Meliton. Acest lucru se observă de pe fiecare filă a protocoalelor publicate ale Conferinței. Printre altele, se mai spune acolo că „acest sfânt și Mare Sinod al Bisericii Ortodoxe nu trebuie considerat ca unicul excluzând convocarea ulterioară a altor sfinte și mari Sinoade”.

Luând în considerație toate acestea, o conștiință evanghelică simțitoare nu poate să nu-și pună arzătoarea întrebare: și ce vor să obțină în definitiv prin acest Sinod prematur și prezentat atât de surprinzător?

Preasfințiți arhieriei, eu unul nu mă pot debarasa de impresia și de convingerea că, toate aceste mișcări vădesc tainica dorință a sus-numitelor figuri din Patriarhia Constantinopolului: și anume ca prima Patriarhie cu titlul onorific *primus inter pares*⁴ în Ortodoxie să-și poată impune concepțiile sale și comportamentul său tuturor Bisericilor Ortodoxe autocefale, și îndeobște lumii ortodoxe și diasporei ortodoxe, sancționând o astfel de intenție neo-papistă printr-un „Sinod ecumenic” unitar. Iată de ce primele patru teme din cele zece selecționate pentru Sinod descoperă anume tendința Constantinopolului de a-și supune întreaga diasporă ortodoxă - deci întreaga lume! - și de a-și rezerva dreptul exclusiv al acordării autocefaliilor și autonomiilor în general tuturor Bisericilor Ortodoxe din lume, atât celor din prezent, cât și celor din viitor, și concomitent regulamentul și cinul după bunul său plac (în aceasta și constă chestiunea dipticelor, care nu înseamnă doar „rânduiala pomenirii la liturghie”, ci rânduiala Bisericilor la Sinoade ș.a.m.d.).

Mă înclin și eu în fața meritelor seculare ale acestei Patriarhii, adică ale mării Biserici a lui Hristos din Constantinopol, cât și în fața actualei sale cruci, nu mică și nu ușoară, și care după natura lucrurilor înfățișează crucea întregii Biserici, după cuvintele Apostolului: „Când suferă un mădular, suferă tot trupul”. Prin urmare, recunosc rânduiala canonică și primul loc de onoare între Bisericile Ortodoxe locale, egale în drepturi și egale în cinstire. N-ar fi însă după Evanghelie, dacă i s-ar permite Constantinopolului, din cauza dificultăților în care s-a pomenit în prezent, să aducă Ortodoxia pe marginea prăpastiei, și să legisneze canonic și dogmatic anumite forme istorice care, la un moment dat, în loc să într-aripeze Biserica, s-ar

⁴ Primul între egali.

preface în cătușe pentru ea și pentru prezența ei primenitoare în lume. Să fim sinceri: comportamentul reprezentanților Patriarhiei Constantinopolitane în decursul ultimelor decade manifestă aceeași neliniște nesănătoasă și stare de spirit bolnăvicioasă, care în sec. XV a condus Biserica spre trădarea și infamia de la Florența. Comportamentul din perioada robiei otomane a constituit un exemplu pentru toate timpurile. (Atât robia florentină cât și robia turcă au reprezentat un pericol pentru Ortodoxie).

Astăzi situația este și mai periculoasă: în acele vremuri Constantinopolul era un organism viu cu milioane de adepți, care au depășit repede criza impusă din afară și ispita de a-și jertfi credința și împărăția lui Dumnezeu pentru împărăția pământească. Astăzi însă Constantinopolul are în dotare mitropoliți fără popor, episcopi care nu au pe cine să conducă (adică, fără episcopii), și care, ca atare, ar dori să țină în mâinile lor destinele întregii Biserici! Destinul Bisericii nu se mai află și nu se mai poate afla în mâinile împăratului sau patriarhului bizantin, și nici în mâinile altcuiva din mai-marii lumii acesteia, nici chiar în mâinile unor pentarhii sau autocefalii în înțelesul limitat al cuvântului. Puterea lui Dumnezeu a lucrat în așa fel, ca Biserica să se ramifice într-o mulțime de Biserici locale ale lui Dumnezeu cu milioane de păstoriți. Mulți dintre credincioșii acestei turme chiar în zilele noastre au pecetluit cu sânge continuitatea lor apostolică și fidelitatea lor față de Miel (Hristos). La orizont se prefigurează apariția unor noi Biserici locale, ca de pildă: cea Niponă, Africană, Americană, pe care nici o „super-biserică” de tip papistaș nu va putea să le priveze de libertate în Domnul (vezi Canon 8 Sinod III ecumenic), pentru că aceasta ar fi o încălcare a însăși esenței Bisericii. Fără toate aceste Biserici pare de neînchipuit rezolvarea oricărei chestiuni bisericești de interes universal, cu atât mai mult a unor chestiuni privitoare la ele însele, adică chestiunile diasporei. Lupta de veacuri împotriva absolutismului roman a fost lupta pentru libertate a Bisericilor locale, ca Biserici a toată lumea, sobornicești, întregi și depline în prezent, oare vom merge iarăși pe calea Romei căzute, ori ale unei „a doua Rome” ori ale unei „a treia” asemenea acesteia? Nu cumva Constantinopolul, care în persoana sfinților și marilor săi ierarhi, a clerului și poporului său, s-a împotrivit cu atâta curaj absolutismului papal și roman, se pregătește acum să lase deoparte tradițiile sobornicești ale Ortodoxiei și să le înlocuiască cu surogatele neo-papiste...

6. Preafericiți părinți, noi, toți ortodocșii, vedem și simțim cât de importantă apare în prezent problema diasporei ortodoxe pentru Biserica Ortodoxă îndeobște și pentru toate Bisericile Ortodoxe în parte. Dar poate fi ea oare rezolvată în acel mod cum dorește Constantinopolul sau Moscova, fără audierea și participarea poporului binecredincios, a ierarhiei, a păstorilor și teologilor acelei diaspore, care sporește cu fiecare zi? Chestiunea diasporei, fără îndoială, reprezintă o excepțională chestiune bisericească. O altă problemă care, după părerea mea, ar putea fi dezbătută acum la un adevărat Sinod ecumenic al Bisericii Ortodoxe, este problema „ecumenismului”, aceasta fiind de fapt o chestiune eclezialogică, adică privitoare la Biserica ca organism divino-uman unic și unitar, pus la îndoială de actualul sincretism ecumenic. Aceasta este legată și de problema omului, căruia nihilismul ideologiilor moderne îi sapă groapa, nelăsându-i nici o speranță în înviere. Amândouă aceste probleme pot fi rezolvate corect și pravoslavnic numai reieșind din tematica divino-umană a Sinoadelor ecumenice din vechime.

Prin urmare, cu toate că problema diasporei se impune cu atâta pregnanță și acuitate pentru Ortodoxia contemporană, există oare în ziua de astăzi condiții care să-i asigure o rezolvare patristică, ortodoxă, justă la Sinod?

Prezența tuturor Bisericilor la Sinodul Ecumenic este ea realmente liberă? Reprezentanții multora dintre ele, și îndeosebi a Bisericilor aflate sub regimuri ateiste și totalitare, au ele oare posibilitatea să-și exprime și să-și apere cu adevărat obiectivele ortodoxe? O Biserică care se leapădă de mucenicii săi poate oare să mai fie mărturisitoarea fidelă a Crucii de pe Golgota și purtătoarea Duhului și conștiinței sobornicești a Bisericii lui Hristos? Înainte de a se reuni Sinodul, s-ar cuveni să ne întrebăm: conștiința milioanei de

noi-mucenici înălbită prin sângele Mielului va reuși oare să se facă auzită la acest Sinod?

Practica istorică ne arată că, de fiecare dată când Biserica era pe cruce, fiecare membru al ei era chemat să apere Adevărul, nu să discute teme inventate ori să caute rezoluții false la întrebări reale, „pescuind în ape tulburi” pentru realizarea unor ambiții. Să cugetăm și asupra următorului fapt: în timpul prigoanelor contra Bisericii nu se reuneau Sinoade ecumenice, ceea ce nu înseamnă că Biserica lui Dumnezeu în astfel de vremuri n-a acționat și n-a viețuit sobornicește. Dimpotrivă, aceasta era cea mai bogată și mai rodnică perioadă a sa. După aceea, când s-a reunit Primul Sinod ecumenic, la acesta s-au adunat de asemenea și episcopii-mucenici cu rănilor și cicatricile dobândite în focul suferințelor, care au avut toată libertatea să mărturisească liber pe Hristos ca Dumnezeu și Domn. Oare și acum va adia duhul acestora, adică episcopilor asemănători ai vremurilor noastre li se va da oare cuvântul la Sinodul ce se pregătește, astfel ca Sinodul să gândească în Duhul Sfânt și să grăiască și să hotărască după Dumnezeu? Sau iarăși vor ține cuvântări cei ce nu sunt liberi de influența puterilor lumii și veacului acestuia? Să luăm, bunăoară, gruparea episcopilor ruși din străinătate care, necăutând la slăbiciunile lor omenești, poartă asupra lor rănilor Domnului lor și rănilor Bisericii Ruse fugite „în pustie” de persecuțiile ai domnului celor din timpurile lui Dioclețian, și care dinainte au fost excluși de la Sinod și condamnați la tăcere de către Moscova și Constantinopol. Nu e acesta oare un semn sigur că la Sinod conștiința mucenicească a Bisericii și conștiința deplinătății bisericești nu va putea să se exprime și că accesul îi va fi interzis, cum i-a fost interzis unuia din membrii și martorii ei la adunarea Consiliului Mondial al Bisericilor de la Nairobi (mă refer la Soljenițin).

Lăsăm îndeobște la o parte întrebarea, cât de normal și moral este ca, în timp ce Domnul nostru Iisus Hristos și credința în El se răstignesc mai îngrozitor decât în oricare alte vremuri, urmașii Săi discută cine să fie primul dintre ei; că în timp ce satana pândește nu numai trupul, ci și sufletul omului și al lumii, când omul este amenințat de autonicidare, ucenicii lui Hristos sunt preocupați de aceleași întrebări și în același mod, cum o fac actualele ideologii anti-creștine, ideologii ce vând Pâinea Vieții pe un blid de linte?

7. Având în vedere cele expuse mai sus și conștientizând cu durere starea Bisericii Ortodoxe contemporane și a lumii în genere, care nu pare să se fi schimbat de la ultima mea adresare către sfântul Sinod Arhieresc (în mai 1971), conștiința mă silește să mă îndrept iarăși cu un apel și rugămintă de fiu către Sinodul Arhieresc al Bisericii Sârbe mucenicești: fie ca Biserica noastră Sârbă să se abțină de a lua parte la pregătirea așa-zisului Sinod ecumenic și de la participarea propriu-zisă la acest Sinod, întrucât, dacă acest Sinod, Doamne ferește, va avea loc, de la acesta putem să ne așteptăm doar la un singur lucru: schisme, erezii și pieirea multor suflete. Reieșind din practica istorică apostolică și patristică a Bisericii, un astfel de Sinod, în loc să vindece, va săpa noi plăgi în trupul Bisericii și va izvedi noi suferințe și năpăstuiuri.

Mă încredințez sfintelor apostoliceștilor rugăciuni ale părinților Soborului Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Sârbe

nevrednicul arhimandrit Iustin
Ajunul zilei Sfântului Iurie,
1977

Mitropolitul Nicolae (Velimirovici)
Un Hrisostom al sârbilor
(1880-1956)

La 18 martie 1996 s-au împlinit 40 de ani de la pașnicul sfârșit al vrednicului de pomenire ierarh Nicolae (Velimirovici). Amintirea acestui renumit călăuzitor duhovnicesc al poporului sârb rămâne veșnic vie.

Posibilitățile omului sunt nemărginite, dacă ele nu contrazic voința tui Dumnezeu!

Vlădica prețuia mult poporul sârb considerându-l o părticică a poporului lui Dumnezeu.

În amintirile sale din înfiorătoarea temniță de la Dahau, Vlădica Nicolae a scris despre poporul sârb astfel de cuvinte pe care nimeni, nici înaintea lui, nici după el, nu le-a mai spus despre sârbi! Episcopul Nicolae scria în amintirile sale că, odinioară Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său pe pământ, pentru ca El să mântuiască neamul omenesc. În vremurile noastre, însă, Dumnezeu caută un întreg popor, prin care să vină mântuirea a tot neamul omenesc!

Pururea vrednicul de pomenire Vlădica Nicolae din Jicie vede că acest popor, prin care Dumnezeu va izbăvi neamul omenesc, poate fi poporul sârb. Dacă vom asemăna cuvintele Vlădicăi cu jertfele din zilele noastre, aduse de către iubitorul de Dumnezeu și blagocestivul popor sârb în lupta cu antihristul întruchipat de „noua ordine mondială” - Vlădica avea acest drept! Poporul sârb arată un exemplu tuturor celorlalte popoare contemporane, cum se cuvine a sluji lui Dumnezeu și sfântului altar, distrus în prezent de irozii și cezarii moderni.

Vlădica Nicolae a dus o viață de pribeag, sfârșindu-și zilele în recele pământ străin, în America. Și totuși Dumnezeu i-a auzit ultima dorință ca rămășițele sale pământești să fie strămutate în satul natal Lelici, de lângă Valievo.

Dorința i-a fost ascultată, și astăzi lângă moaștele sale poporul sârb se roagă ca Vlădica să mijlocească înaintea prestolului Celui Preaînalt să ajute poporul sârb chinuit și răstignit pe cruce.

Auzim parcă rugăciunile Vlădicăi:

„Doamne, Doamne, mântuiește sufletele noastre!

Caută la suferințele noastre: unele pe dreptate, altele pe nedrept; unele din neștiință, altele cu bună știință. Fie ca în Numele Tău toate sufletele să se unească, ca limbile flăcărilor într-o singură văpaie înaintea Prestolului Tău!”

Să dea Dumnezeu ca rugăciunile Vlădicăi Nicolae să reînvie și să unească într-o singură flacără sufletele primenite ale întregului popor sârb, să ajute poporului să scape din încercările de acum și să ajungă la răsăritul său dăruit de arzătorul Soare-Dumnezeu. Amin.

Veșnică slavă și laudă Vlădicăi Nicolae pentru tot ce a făcut el pentru Sfânta Biserică Ortodoxă și pentru iubitul său popor sârb! Slavă lui și laudă!

Bora M. Karapanțici

De ce Ortodoxia nu are un papă al ei?

Sigur că are! Ortodoxia are un papă al ei, cel mai vechi dintre papii și patriarhii lumii, îl are de la facerea lumii, îl are de la începutul vremilor. Acesta este adevăratul papă, recunoscut de toți apostolii lui Hristos. Duhul înțelegerii, Duhul luminii, Duhul cugetării, Duhul Mângâietor și Puterea lui Dumnezeu - El este adevăratul papă al Bisericii lui Hristos din veac și până-n veac, neschimbat și neclintit, neîndoielnic și nepărtinitor, neavând predecesor și urmaș. Iar despre faptul că apostolii îl recunoșteau pe Duhul Sfânt drept supremul lor cârmuitor și papă, aflăm cu certitudine din documentul scris de mâinile apostolilor. La primul lor sobor de la Ierusalim, apostolii au întipărit aceste cuvinte vestite: „Părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă...” (Fapte 15, 28), ca să fie așa și așa. E limpede că apostolii îl puneau pe Duhul Sfânt înaintea lor. Înainte de asta, și înainte de orice lucrare de zi cu zi ei se rugau Lui, îl chemau pe El, lui I se supuneau. Oare nu tot astfel lucrează până-n zilele noastre Biserica Ortodoxă? În fiecare an se reunesc sinoade ortodoxe, și ele mai întâi de toate îl invocă pe infailibilul lor papă, Duhul Sfânt, pe El îl cheamă cu frică și cutremur la începutul oricărui lucru, și Lui I se supun negreșit. Și nu doar mai-marii Bisericii, ci și conducătorii de stat din țările pravoslavnice, miniștrii și frunțașii poporului dintotdeauna mai întâi îl chemau pe Duhul Sfânt atunci când își începeau lucrările lor sobornicești.

Așa făceau și mai fac încă dascălii din școli. Iar Atotbunul, Atotputernicul și Preaînțeleptul Duh Sfânt pe toate le cârmuiește, pe toate le întărește, pe toate le însuflețește: și Biserica, și Statul (pravoslavnic) și învățământul. Și pe toate le stăpânește nu prin forță, ca dictatorii tereștri, ci ca un Părinte al înțelegerii și al dragostei. El este Părintele nostru, cu botezul Căruia suntem noi botezați. Știți doar că în limba greacă papa înseamnă părinte? Prin urmare, în sens moral, istoric și primar Duhul Sfânt este Părintele nostru, Papa al nostru. Oare Biserica Ortodoxă mai are nevoie de încă un părinte sau papă? Oare nu pe cei ce-și tocmeșc papi pământești îi preîntâmpină însuși Domnul Iisus Hristos? Cu 19 secole în urmă El ne-a lăsat poruncă: „Și tată al vostru să nu numiți pe pământ, că Tatăl vostru unul este, Cel din ceruri” (Matei 13, 9). Pace vouă și sănătate de la Dumnezeu.

Dintr-o predică a mitropolitului Nicolae (Velimirovici).

„Eparhiiski observer”

Serbia martiră ... după 500 de ani

În zilele noastre pe pământul sârbesc din nou au loc evenimente tragice. Bătălia de la Kosovo începută între creștinii ortodocși și năvălitorii musulmani în 1383, continuă până acum, în timp ce lumea indiferentă nici măcar nu bănuiește drama mântuirii ce se desfășoară sub ochii ei. Conducătorii statelor occidentale s-au lăsat convinși de germanii pro-croați și de americanii masonizați. Victimă a acestui abandon, poporul sârb a devenit ținta tuturor calomniilor. Astăzi ca niciodată trebuie să cunoaștem și să binevestim despre Slava Serbiei cerești.

Mica Serbie din astă lume este mare înaintea Domnului.

Taina marii bătălii de la Kosovo în 1389 a fost o încercare a supunerii poporului sârb vrerii lui Dumnezeu și menirii sale. În acele timpuri cneazul Lazăr a fost pus de către îngerul din Ierusalim să aleagă între împărăția pământească și biruința asupra turcilor și împărăția Cerească împreună cu înfrângerea și mucenicia. Cneazul Lazăr a preferat împărăția Cerească arătând că pentru popor e mai plăcută urmarea vrerii lui Dumnezeu decât samavolnicia domniei pământești. Cneazul Lazăr a răspuns îngerului că va aduna toată oastea⁵ (în număr de

⁵ Atunci albanezii luptau alături de sârbi.

77.000 de oameni) și a doua zi după dumnezeiasca Liturghie se vor împărtași. Și cu toții vor merge la moarte, în loc de pieire dezonorantă, moartea cneazului Lazăr însoțită de mângâierea moaștelor sale neputrezite a luminat poporul său timp de 500 de ani ai dominației musulmane, prin suferințe sporind strălucirea sfințeniei sârbești. Cneazul Lazăr a murit apărând Creștinătatea, Balcanii și salvând restul Europei de sclavie. Pe când musulmanii cei urători de Hristos n-au reușit să-l ucidă pe El în Serbia nici atunci, nici acum. Odată va trebui să dam socoteală în fața Tronului Dreptății Sale. Să dea Dumnezeu ca să ne învrednicim atunci a moșteni împărăția Cerească împreună cu sfinții sârbi care au căutat mai întâi această împărăție și dreptatea lui Dumnezeu.

În apărarea sârbilor

O mărturie personală a dr. Njegos M. Petrovnic, profesor de literatură comparată,
Universitatea din Scranton

M-am născut și am crescut în Serbia, îmi iubesc mult locul unde m-am născut și sunt mândru de moștenirea mea greacă. Bunica mea de pe mamă era grecoaică. Se născuse în Thessalonik, inima Macedoniei grecești, singura Macedonie adevărată din lume, și nu în falsul stat cu acest nume, care este FYROM (Fosta Republică Yugoslavă a Macedoniei), sau “Skopje Macedonia”, pe care dictatorul comunist Tito l-a creat în 1945 pentru a ataca sârbii și grecii pe care nu-i tolera doar pentru că erau creștini ortodocși. (Skopje a fost și va fi mereu parte integrantă din Serbia de Sud și nu are nici o legătură cu Macedonia grecească. Mi-am petrecut de asemenea cea mai mare parte din viață muncind în SUA și am ales liber să devin cetățean american. Așa se face că de mai bine de 3 ani, încerc să înțeleg și să rezolv această problemă incredibilă: De ce țara în care am ales atât de entuziasmat să trăiesc și să muncesc se întoarce atât de neașteptat contra sârbilor? Pentru mine, aceasta a fost o dilemă agonizantă. Am încercat disperat să rezolv această problemă, dar trebuie să recunosc că nu am putut ajunge la un răspuns mulțumitor. Așa că am considerat acest atac incredibil contra sârbilor o înscenare a justiției, rezultatul unei isterii media de necrezut, o tragică neînțelegere a istoriei și, probabil, încă ceva.

Vara trecută, pe neașteptate, am găsit totuși răspunsul pe care-l căutam, în articolele unui supraviețuitor al holocaustului evreiesc, domnul John Kanz (un american, de origine evreu, președinte al supraviețuitorilor holocaustului din lagărul de exterminare de la Buchenwald) și de asemenea în articolele Excelenței Sale, episcopul Hrisostom de Etna. Domnul Kanz își începe articolul „*Sârbii, Evreii și Bosnia*”, apărut în “Săptămânalul pentru evrei” august 5-II, 1994 (p. 12), prin următoarele cuvinte:

“Campania de spălare a creierului Americii pe care o face media noastră contra sârbilor este incredibilă. Doze zilnice de informații părtinitoare și de minciuni sfruntate umplu mass-media - o adevărată realizare a „băiețior de pe Madison Avenue” care au la dispoziție bani din belșug asigurați de o coaliție a țărilor Islamului Fundamentalist și a corporațiilor mondiale de petrol”.

Episcopul Hrisostom, într-un articol intitulat „*Violarea Serbiei: pângărire a credinței noastre*” apărut în periodicul “Orthodox Tradition” (Vol. x, 1993, Nr. 3 pag. 2-5) scrie:

„Care este obârșia complotului în care poporul sârb este zugrăvit cu ostentație în lumina intoleranței religioase și etnice? Răspunsul este incomod și înfricoșător totodată. Mai întâi, trebuie să înțelegem câte ceva despre politica externă a Americii și despre popoarele arabe.

Doar o singură dată, în emisiunea săptămânală de știri „60 de minute” de pe CBS, americanilor li s-a spus că guvernul Arabiei Saudite a cerut ca Statele Unite și Europa de Vest

să-i ajute pe coreligionarii săi din Bosnia. De când saudiții controlează transportul de petrol în Vest, nu se poate nega importanța cererii lor.

Pur și simplu America corporativă în setea ei oarbă de petrol arab, a hotărât deodată că este în interesul american să sacrifice 12 milioane de sârbi ortodocși pentru a satisface pe furnizorii arabi de petrol, care au vrut să-i salveze pe coreligionarii lor, musulmanii bosnieci din Yugoslavia.”

Da, Excelența Voastră episcopie Hrisostom și domnule Kanz, aveți absolută dreptate: scopul Americii a fost să mențină petrolul la un preț scăzut, indiferent de prețul moral. Media americană și guvernul au dat mâna cu lobby-ul musulman fundamentalist și nu ne spun că aceiași musulmani bosniaci, care sunt prezentați ca victime ale agresiunilor și atrocităților sârbești, împreună cu aliații lor croați nazi-ustași, au ucis fără milă un milion de sârbi, evrei, și țigani în timpul celui de-al doilea război mondial. Ni se spune că aceasta este o poveste veche, nerelevantă și dată uitării. Nu există nici un motiv ca, după 50 de ani, să fie amintită. Nici nu contează că sârbii care trăiesc în așa-zisa „Croatie nouă și independentă” a lui Tudjman și în “Noua Bosnie” a lui Izetbegovic au decis să nu se supună și să nu se lase conduși de cei care le-au omorât mamele, tații, surorile și frații.

Sârbii care au supraviețuit acestui holocaust își amintesc încă cu intensitate exterminarea în întregime a satelor sârbești și desigur infamul lagăr de concentrare ustași de la Jasenovac, cunoscut mai bine sub numele “Auschwitz-ul din Balcani”.

Media americană, guvernul și secretarul de Stat, atât sub conducerea lui Bush cât și a lui Clinton, nu spun poporului american că „Excelența Sa marele mufti al Ierusalimului” a făcut o înțelegere cu Hitler, prin care i-a asigurat două divizii complete SS de musulmani bosnieci; acestea au luptat de partea naziștilor. În schimb, Hitler a promis să extermine evreii din Palestina.

Media și guvernul american par a fi deodată lovite de amnezie, uitând să informeze poporul american, că sârbii ortodocși, din contră, atât în primul cât și în al doilea război mondial, au luptat alături de SUA, ca aliați, și au ajutat la înfrângerea kaiser-ului și a lui Hitler. Poporului american nu i se spune că sârbii au salvat mulți piloți americani și au ajutat numeroși evrei să supraviețuiască, riscându-și propriile vieți în decursul anilor '40. Mă îndoiesc că domnul Baker sau domnul Christopher nu sunt la curent cu istoria balcanică, dar aș vrea, cu toate acestea, să-i întreb în mod public ce s-ar fi întâmplat dacă trupele musulmane bosniece SS ar fi reușit să înfrângă *The Allied Forces*, în cel de-al doilea război mondial, ajutându-l astfel pe Hitler să obțină victoria finală. Ce li s-ar fi întâmplat lor și celorlalți americani? Mie sau oricărui sârb? Oricărui grec, rus sau francez? Hitler avea un plan care ar fi eliminat complet toți evreii și țiganii de pe planetă. Cât despre sârbi, el vroia să extermine o treime, să convertească altă treime și să se debaraseze treptat de cealaltă treime în lagăre de muncă.

Înainte de începutul celui de-al doilea război mondial, peste două milioane opt sute de mii de sârbi au locuit în teritoriul cunoscut drept Croatia. Naziștii germani, cu ajutorul lingușitorilor croați ustași, au omorât mai mult de o treime din sârbi, la Jasenovac și în alte lagăre ale morții. Pe parcursul a 35 de ani de domnie comunistă, mareșalul Tito (de origine croată și slovacă) a expulzat și a dislocat cea de-a doua treime de sârbi. În așa-numita „Krajina Sârbească independentă” trăiește ultima treime din sârbi - aproximativ opt sute de mii. Când croații și-au proclamat independența, sârbii s-au separat de Croatia și și-au declarat propriul lor stat independent “Republica Sârbă Krajina”.

Regiunea Krajina din Croatia era sârbă de multă vreme, de mai bine de trei secole. Astfel, sârbii au avut dreptul justificat de a se separa - la fel ca și Croații - când fosta Yugoslavia comunistă s-a destrămat. Sârbii au refuzat să fie cetățeni *second-class* și să fie o minoritate în nou creată Croatia independentă. Același lucru s-a întâmplat în Bosnia și în Herțegovina. Președintele „Noii Bosnii”, Izetbegovic, a proclamat că țara sa va fi condusă numai după principii islamice. El a invitat sute de voluntari „Hamas”, din Liban, și mujahidins - adică soldați și teroriști islamiști - din Iran, Afganistan și alte state islamice, să se

alături musulmanilor bosnieci, în războiul lor „sfânt” contra sârbilor. Peste trei sute din acești luptători islamiști au fost capturați de sârbi în primele șase luni de ciocniri militare cu trupele musulmane bosniace, în timpul lui 1993. Desigur, guvernul și mass-media americană au ales să nu informeze poporul american de vreunul din aceste lucruri. Iar domnul Jzetbegovic a fost primit ca lider guvernamental legal de către Casa Albă.

Introduc aici un fragment dintr-un interviu cu un scriitor rus de seamă, Alexandr Soljenițin, pe care l-a dat vara trecută revistei “Forbes”.

„În Yugoslavia, problemele s-au produs din aceleași cauze ca în U.R.S.S. Comuniștii - ei l-au avut pe Tito, noi pe Lenin și Stalin - au introdus granițe interne administrative, lipsite de rațiune din punct de vedere etnic, iar din punct de vedere istoric, nejustificate. Ani de zile, ei au mutat populația dintr-un loc în altul, și când - în câteva zile, de asemenea - Yugoslavia a început să se destrame, puterile vestice dominante s-au grăbit să recunoască statele create în aceste hotare artificiale, cu o grabă și o iresponsabilitate inexplicabile. Prin urmare, istovitorul și sângerosul război, care și astăzi distruge urlând nefericitul popor din fosta Yugoslavie, este din vina puterilor vestice și a lui Tito.”

Declarația lui Soljenițin este corectă și exactă din punct de vedere istoric, ea demonstrează clar că guvernul american poartă o mare parte din responsabilitate pentru vărsarea de sânge și pentru măcelul din Balcani și, mai ales, din Bosnia. De ce guvernul american s-a grăbit atât de mult să recunoască, ca state, falsele țări ale Bosniei și Herțegovinei și să recomande intrarea lor în Națiunile Unite? Este deasupra înțelegerii mele. De ce Bush și Clinton nu și-au dat seama că Bosnia n-a existat niciodată în istoria omenirii ca stat independent și suveran înainte de 1992? În structura și forma sa actuală Bosnia (recunoscută de către Națiunile Unite și SUA din aprilie 1992) nu va deveni niciodată o țară. Motivul este foarte simplu; cei 1.600.000 de sârbi care locuiesc pe teritoriul bosniac nu vor să trăiască într-un asemenea stat. Ei vor lupta, dacă va fi necesar, până la moarte sau până la victorie pentru idealurile și drepturile lor reale.

Recent, Clinton și Jzetbegovic s-au întâlnit pentru deschiderea sesiunii ONU a acestui an, la sfârșitul lunii septembrie, 1994. Președintele american a promis omologului său bosniac un ajutor economic de 30 de milioane de dolari. Mă întreb sincer dacă domnul Clinton își dă seama că ajută o grupare musulmană teroristă (care își recunoaște deschis intenția de a nega dreptul de existență a 1.600.000 de sârbi) din banii contribuabililor. Mă întreb dacă domnul Clinton a auzit vreodată de supraviețuitorul holocaustului evreiesc la care m-am referit, domnul Kanz, care, ca și mine, este un cetățean american plătitor de impozite. Dacă n-a auzit, aș vrea să-i comunic, de vreme ce primește „*Tradiția Ortodoxă*”, concluzia la articolul domnului Kanz. Sper să o citească. (De asemenea voi trimite o copie a acestui articol ministrului de stat, domnul Christopher. Poate cineva, la Washington D.C., își va da seama, în sfârșit, că sârbii sunt membri legali ai rasei umane și că vocile lor trebuie ascultate de asemenea).

Domnul Kanz crede, în analiza sa asupra tragediei balcanice, că nu numai partizanii (lobby) corporației de petrol arab și „băieții de pe Madison Avenue” poartă vina pentru destrămarea fostei Yugoslavii și pentru suferința sârbească, ci și actualul guvern german.

„Ceea ce Hitler n-a putut realiza prin război și prin milioane de morți pentru a controla Balcanii, Kohl vrea să obțină prin alte mijloace. Pentru aceasta, el a ajutat la declanșarea tragediei, încurajând divizarea Yugoslaviei și recunoscând noile state Croația și Bosnia. Totuși, el știa bine că sârbii nu pot consimți să fie conduși de ucigașii și opresorii lor, din nou. Tot domnul Kohl a insistat ca președintele Reagan să meargă la Bitburg și să pună flori pe mormintele celor mai feroce criminali ai lumii, monștrii SS, în semn de iertare pentru crimele lor. Poate Reagan i-a iertat; noi nu; și nici sârbii și nici 40 de milioane de morți omorâți de naziști”.

Kanz continuă, subliniind că sârbii au luptat contra naziștilor germani în timpul celui de-al II-lea război mondial și că prețul plătit pentru a se fi aliat contra lui Hitler a fost

groaznic. Și eu am ceva de spus despre asta, după o dureroasă experiență personală, în timpul celui de-al II-lea război mondial, între 1939-1945, mi-am pierdut tatăl, doi frați mai mici și bunicul de pe mamă. Kanz exclamă:

“Noi, supraviețuitori ai holocaustului îi înțelegem pe sârbi. Ei au avut aceeași soartă ca a noastră. Și-au câștigat de o mie de ori dreptul de a fi liberi și independenți. Omenirea le datorează recunoștință.

Astăzi, sârbii sunt amenințați de o nouă alianță între naziștii islamiști (Hamas-Hizballah), care vor să distrugă Israelul, și naziștii arieni din mai multe țări, care visează la Hitler. Recent încheiatul pact dintre Bosnia și Croația, de a îngenuchea sârbii și de a-i conduce cu ajutorul Germaniei (și al SUA de asemenea; pactul a fost semnat la Washington D.C., cu acordul lui Clinton) este alianța noilor naziști. Istoria se repetă. Va putea această coaliție să obțină sprijinul Vestului? Va putea, cu siguranță, dacă rămânem indiferenți. Hitler a bombardat la nesfârșit sârbii pentru rezistența lor încăpățânată. Îl va urma Clinton și NATO pe Hitler, în loc să găsească soluția politică corectă?”

Domnule Kanz, îți sunt recunoscător. Sper că mai mulți cetățeni americani doresc să le exprimi opiniile, nu doar pentru a apăra poporul sârb, dar și pentru supraviețuirea umanității și pentru dreptul fiecăruia de a trăi și de a respira liber aerul de acasă, la fel ca cetățenii acestei țări democratice, pe care o numim cu mândrie Statele Unite ale Americii.

Este timpul ca media americană să-și revizuiască cu obiectivitate atacul nedrept și colosal de dăunător asupra poporului sârb: să spună adevărul factual publicului american. E timpul ca oficialitățile alese de public să recunoască tragica lor eroare politică și să-și schimbe politica oficială eronată față de fosta Yugoslavia, și mai precis, față de sârbi (ortodocși).

Adresarea Soborului Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Ruse din diaspora către multpătimitorul popor sârb

Noi, arhieriei ortodocși ruși aflați în afara granițelor, ne-am adunat astăzi la Soborul Arhieresc din Franța pentru a discuta problemele curente ale vieții noastre bisericești din emigrație și din Patria noastră suferindă.

Am văzut cu amărăciune cum forțele luptătoare de Dumnezeu care au invadat țara noastră la începutul secolului XX, în ultima vreme și-au întins mâinile ucigașe și asupra Serbiei pravoslavice, unde au distrus numeroase biserici și mănăstiri ortodoxe, au asasinat și întemnițat preoți ortodocși, călugări și simpli credincioși, în urma dezmembrării Yugoslaviei comuniste, cu frontierele sale interioare artificiale și a recunoașterii pripite de către țările occidentale a noilor țări provenite din această federație, s-a ajuns la un război în care frații noștri sârbi în mare parte sunt nevoiți să-și apere teritoriile locuite de ei de-a lungul veacurilor. Mijloacele de informație occidentale, nefiind ele însele în posesia unor suficiente cunoștințe și neînțelegând prea bine condițiile specifice locale, chiar de la început au înfierat poporul sârb „ca agresor”. După cel de al II-lea război mondial, în decursul căruia hitleriștii au format statul lor fascist în care au pierit sute de mii de creștini ortodocși nevinovați, pentru că au refuzat să treacă la catolicismul impus lor în acest stat artificial creat, poporul sârb, în special pe teritoriul Bosniei suferă din nou chinuri neîndurătoare.

Suntem conștienți că în acest groaznic război început de comuniștii care disprețuiesc nu numai valorile morale, ci și pe cele naționale, nu există drepti; din ambele părți pătimesc oameni nevinovați.

Noi însă, arhieriei ruși dimpreună cu păstoriții noștri, care în vremurile grele pentru noi ale emigrației am primit ajutor și multe binefaceri de la pravoslavnicul popor sârb, frate cu noi, înălțăm glasurile noastre în rugăciune către Atotțiitorul, ca să le dăruiască pravoslavnicilor frați sârbi pace și mare milă, să împace poporul sârb multpătimitor și să-l

întărească pentru a-și duce crucea sa cu destoinicia adevăraților creștini, primind din mâinile Domnului aceste patimi întru iertarea păcatelor.

Ne rugăm ca Biserica Sârbă care a crescut pe mulți dintre cei mai buni păstori ai noștri, să poată iarăși să respire slobod și să-și reclădească lăcașurile distruse și profanate, nu doar cele de piatră, ci și lăcașurile sufletelor omenești stârpind din ele eresurile atot-păgubitoare ce macină în prezent lumea ortodoxă.

Întru dragostea lui Dumnezeu Cel în Treime slăvit rugăm Soborul Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Sârbe în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle să primească toată compasiunea noastră și să transmită compătimirile noastre tuturor fraților noștri și întregului binecredincios popor sârb pătimitor.

*Mănăstirea Lesna, Franța
17/30 noiembrie 1994*

Comunitatea Sfântului Munte Athos (Kinotita) a făcut o vizită „in corpore” în Iugoslavia

Un fapt cu totul ieșit din comun a avut loc în zilele de 30 aprilie - 2 mai, fapt al cărui mesaj a fost însă, în aceeași măsură, trecut cu vederea de întreaga opinie publică. Comunitatea Sfântului Munte Athos (cel mai important for de conducere al Sfântului Munte) a ieșit *in corpore* în mod excepțional într-o vizită în Iugoslavia, pentru a sublinia însemnătatea și gravitatea războiului pornit împotriva acestei țări, război care vizează în mod deosebit întreaga regiune, dar și umanitatea în ansamblul ei.

După o întâlnire la Sofia cu Părintele Patriarh Maxim al Bulgariei, Comunitatea Sfântului Munte s-a deplasat la Belgrad, unde s-a întâlnit cu Părintele Patriarh Pavle al Serbiei a și donat Bisericii Ortodoxe Sârbe pentru ajutorarea fiilor ei loviți de ororile războiului, medicamente și un ajutor financiar simbolic (circa 30.000.000 drahme), strâns din contribuția monahilor atoniți. Comunitatea atonită a vizitat unele mitropolii și mănăstiri din Serbia - rugându-se pentru încetarea războiului și pacea întregii lumi, precum și locuri bombardate sau vizate de bombardamentele NATO.

Duminică, 2 mai, după săvârșirea Sfintei Liturghii întruna din bisericile centrale ale Belgradului, părinții atoniți au adresat un cuvânt de îmbărbătare poporului sârb și au dat un comunicat la Centrul de Presă din Belgrad, documente din care redăm mai jos pasaje semnificative și din care se poate vedea poziția față de problema iugoslavă a unor trăitori la «poalele muntelui coborârii lui Dumnezeu în lume». Gravitatea momentului a trecut așadar dincolo de granițele zbaterii pur lumești, forța răului tulburând și liniștea celor care, retrași din lume, își petrec viața urmând Mântuitorului Hristos și luptându-se să devină cetățeni ai împărăției lui Dumnezeu încă de pe acum. Considerăm de maximă importanță acest mesaj, întrucât vine ca o rezonanță a unor corzi curățate de păienjeniișul părtinitor al logicii umane și totodată întinse și acordate de lucrarea harului lui Dumnezeu. Deși vor fi fost cu certitudine înregistrate de cei ce poartă răspunderea acestui război, faptul și mesajul au fost complet ignorate și sfidate, ca și toate apelurile de pace venite de la cele mai înalte și mai autorizate voci ale creștinătății în general. Atitudinea responsabililor care au declanșat acest război nu poate trezi decât teama proiectării unui viitor incert, din care pare a fi alungat chiar și reflexul principiilor creștine care au stat la baza configurării civilizației europene și umanității în general.

Apelul comunității Sfântului Munte

Comunitatea Sfântului Munte Athos, prin hotărârea sa unanimă, adresează către conducătorii NATO și către guvernele statelor membre ale ALIANȚEI NORD - ATLANTICE, care participă la bombardarea Iugoslaviei, un apel pentru încetarea imediată a

focului și oprirea ofensivei împotriva țării vecine.

Ne temem că alegerea atacurilor războinice ca mijloc de rezolvare a problemelor interne ale acestei țări îndepărtează pacea dintr-o regiune mai vastă, încordează și mai mult problemele existenței și conduce la impasuri dramatice, cu consecințe incalculabile chiar și pentru atacatori.

Omul Vestului, cu premisele sale creștine, trebuie și este îndreptățit să se considere om al civilizației, care vede realitatea nu numai în dimensiunea sa politică - economică, ci și în cea duhovnicească, de aceea și așteptăm să se aplece cu sensibilitate sporită și înțelegere asupra specificității țărilor, cum sunt acestea din Peninsula Balcanică, cu existență unică atât în istorie, cât și pe harta civilizației europene contemporane, în timp ce suntem informați cu surprindere că, din păcate, nu sunt exceptate ca ținte ale raidurilor aliate nici monumentele creștine, accentuăm și mai mult protestul nostru.

Sfântul Munte, deținând un loc central în istoria spirituală, în conștiința și realitatea europeană și în spațiul răsăritean mai vast, simte datoria sa să mărturisească deosebita colaborare, conviețuire istorică, rudenie și prietenie a mult încercatului popor sârb. De aceea, cu multă durere și neliniște își manifestă interesul său ca părțile interesate să revină la masa tratativelor pentru a găsi o soluție pașnică în problema Kosovo - centru spiritual ortodox cu o importanță majoră de-a lungul timpului, lucru pentru care comunitatea internațională este chemată la prudență și la dovedirea simțămintelor civilizate.

(Sinaxa generală a tuturor reprezentanților și conducătorilor celor douăzeci de mănăstiri ale Sfântului Munte Athos, 17/30.03.1999)

Declarația Comunității Sfântului Munte la Centrul de Presă din Belgrad

Motivul vizitei noastre l-a constituit simțirea chemării istoriei și a ipostasului duhovnicesc al Sfântului Munte, care prin caracterul său ecumenic este legat indestructibil și cu poporul vecin sârb și are privilegiul de a-l înțelege și a-l plânge în mod deosebit, cu căldură și apropiere. Sfântul Munte, cu dragostea frățească pe care o datorează tuturor celor încercați din întreaga lume, este sensibilizat și mai mult de drama poporului sârb. Întrucât simte ochii torturați privind cu așteptare spre Athos, vârf al comuniunii tradiției noastre național-religioase-balcanice...

Ne aflăm aici ca reprezentanți ai unei percepții duhovnicești a lumii și revendicăm respectul pentru principiile care au creat civilizația europeană. Nu judecăm pretexte, nu catalogăm responsabilități pentru pornirea răului acestuia, nu ne poziționăm politic, nu justificăm greșelile nimănui. Mai mult decât atât, nu credem și nu pledăm pentru oportunități, având cereasca Ortodoxie ca fundament, nici nu dorim și nu dăm nimănui dreptul să vadă Ortodoxia ca dușman, ci numai ca binecuvântare. De aceea strigăm cu toată puterea sufletului nostru către ambasadorii «civilizației creștine apusene», care distrug această binecuvântare, să înceteze să nedreptățească în acest chip umanitatea întreagă.

Am constatat că proprii noștri ochi imensa înșelare, imensa greșeală care se săvârșește azi în Serbia. Întreprinderea «umanitară» se dovedește a fi catastrofă umanitară, presupusul scop «just» este slujit exact cu mijloacele opuse acestuia.

Plecăm din Serbia cu inima strânsă și cu un gust de amărăciune și de neliniște din cauza năpastelor nedrepte abătute asupra cetățenilor nevinovați, a izgonirii civilizației și a traumei libertății și democrației, care se vor cicatriza cu dificultate și vor lăsa un stigmat de neșters în spațiul balcanic mai larg, dar și în istoria umanității, și repetăm apelul pentru încetarea imediată a focului și reîntoarcerea la căutarea unei soluții irenice sincere în problema Kosovo.

Din cuvântul Comunității Sfântului Munte, prilejuit de vizita la Belgrad

Comunitatea Sfântului Munte Athos, cel mai înalt for administrativ aghiorit, constituit din reprezentanții celor douăzeci de mănăstiri, dând curs chemării tainice interioare a poporului lui Dumnezeu, atât din Serbia, cât și din Grecia, dar și împlinind mandatul și dispoziția conștiinței aghiorite generale, a luat importanta decizie de a veni aici în chip fizic, și reprezentând întregul monahism aghiorit.

Ieșirea *in corpore* a comunității aghiorite, constituie un fapt extrem de rar și dă semnalul a ceva istoric, ieșit din comun și unic. Un astfel de fapt am socotit că se întâmplă în acest moment dramatic al atacării iraționale și nedrepte a Serbiei, țară vecină și prietenă, de către năvălitorii care se numesc creștini și aparținători unei civilizații și educații mai înalte...

Nu vă va lăsa Domnul cu mâhnirea paralticului din Evanghelia de astăzi: «Om nu am». Socotim că bine a rânduit Preabunul Dumnezeu mărturia noastră de astăzi adusă vouă, că aveți «om» care să stea lângă voi. Pe acesta nu-l veți găsi desigur în așa-zisa întreprindere «umanitară» de distrugere a trudei de generații întregi de către logica inumană a oamenilor, care pur și simplu au arătat că civilizația apuseană contemporană nu aduce «om» lumii ci proclamă omul în persecuție. Omul adevărat, iubitor de frați și împreună pătimitor, poate fi aflat numai în tradiția noastră comună a Ortodoxiei...

Urmărind revoluțiile și faptele tragice care se întâmplă în țara vecină, prietenă și de aceeași credință, ne manifestăm cu durere în suflet, cu neliniște profundă și cu intensă frământare, înțelegerea și împreună suferința noastră nedespărțită de voi.

Nu lipsește din cugetele și din conștiințele noastre (...) amintirea continuă a urgiilor războiului prin care treceți, prin a căror durere și neamul nostru a trecut adeseori și ne vom îndrepta spre Dumnezeu cu molifte și implorări noaptea și ziua. Gândim că este nimerit pentru întărirea voastră să vă facem cunoscut că am hotărât ca rânduială centrală a Sfântului Munte:

1. Suflarea aghiorită să purceadă în întregime la ample rugăciuni către Domnul, privegheri și paraclise pentru întărirea în credință și răbdare a pleromei ortodoxe și pentru luminarea minților întunecate ale puternicilor pământului, pentru încetarea imediată a războiului și proclamarea păcii lui Dumnezeu.

2. Privegherea de anul acesta săvârșită la 23 aprilie de la o margine la cealaltă a Peninsulei Atonite, conform rânduielii noastre în cinstea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de Biruință, să fie închinată rugăciunii către Domnul și către Marele Mucenic Gheorghe, biruitorul oștean al Acestuia, ca să ușureze de urgie obștea ortodoxă lovită și să o conducă la îndoită înviere și împrăștierea năpustirilor forțelor celui rău.

3. În Duminica Samarinenței să se săvârșească priveghere pan-aghiorită de toată noaptea în biserica Protatului pentru a se îndrepta în comun rugăciuni fierbinți către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, Maica tuturor creștinilor și purtătoarea de grijă a acestui Loc Sfânt, în fața curatei Sale icoane «Axion Estin» («Vrednică ești»), pentru întărirea și mângâierea celor încercați pe nedrept și martiric de ororile războiului, pentru încetarea focului și pacea lumii întregi.

4. Să se strângă din puținul umililor anahoreți ai Athosului un ajutor umanitar simbolic, în principal financiar...

Să vă fie de asemenea cunoscut că am adresat deja un Apel către conducătorii NATO și către guvernele țărilor membre ale Pactului Nord-Atlantic, pentru încetarea imediată a focului și întreruperea atacurilor, subliniind în mod deosebit atât importanța tradiției culturale

sârbești pentru lumea contemporană și inacceptabilul fapt al distrugerii monumentelor creștine de către năvălitorii „creștini”, cât și deosebita conlucrare, conviețuire, rudenie și prietenie cu mult încercatul popor sârb...

Ne-am încredințat cu proprii noștri ochi de demnitatea purtării și de tăria voastră sufletească, pentru care vă admirăm și vă felicităm, îndemnându-vă să răbdați până când Dreptul Judecător, Domnul, va pune capăt nenorocirilor...

„Vestitorul”, Nr. 225, mai, 1999

Cuvânt al Sfântului Ioan Gură de Aur la Sfânta și Marea Joi

Despre vânzarea săvârșită de Iuda

Timpul de față ne aduce aminte a vorbi de grozava crimă a celui care l-a vândut pe Hristos Domnul. În ziua de astăzi Iisus a fost predat de ucenicul Său în mâinile iudeilor. Însă voi, care auziți aceasta, nu vă tânguți pentru Iisus cel vândut, ci mai vârtos tânguți și jeliți pe Iuda, vânzătorul Său. Căci Iisus, prin aceea că a fost vândut, a mântuit lumea, pe când Iuda, prin vânzarea sa, și-a aruncat sufletul în pierzanie. Iisus cel vândut șade acum de-a dreapta Tatălui, în veci; iară Iuda vânzătorul își are locul în iad și suferă pedeapsa veșnică și nesfârșită.

Așadar, el trebuie tânguit, precum însuși Hristos, când s-a uitat la Iuda, l-a tânguit și l-a plâns. „Căutând la el, s-a turburat cu duhul și a zis: Unul dintre voi Mă va vinde” (In. 13, 21). Pentru ce însă s-a tulburat El? Mai întâi spre a arăta cât de mare este iubirea de oameni a Sa, câtă îndurare, câtă bunătate a Domnului! Cel vândut plânge pentru vânzător! El îl plânge încă și pentru ca să-i dea prilej de a se lăsa de vânzarea sa. Dar fiindcă sufletul aceuia nu mai primea sămânța mântuirii, fiind nesimțitor la îndemnare și deșteptare, de aceea, întunecându-se de patimă, s-a aruncat în prăpastie. Îndelunga răbdare și sfătuirea Domnului Său nu i-au ajutat cu nimic. Și de aceea mai mult plângea Iisus, căci vedea că Iuda, după o învățătură așa de mult repetată și după îndesite sfătuiri, totuși s-a aruncat în bezna pierzării. Pentru aceasta Domnul simțea compătimire și plângea; și prin aceasta ne-a învățat mai cu seamă pe aceia să-i plângem, care fac rele, iară nu pe acei ce suferă relele. Așa, cel ce suferă nefiind vinovat, acela mai vârtos este de fericit. Pentru aceea a zis Hristos: „Feriți cei prizoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerului” (Mt. 5, 10). Așadar, vedeți ce folos aduce suferința relelor. Dar priviți și la pedeapsa celor ce fac rele. După ce Pavel a vorbit despre făcătorii de rele, zice: „Sfârșitul lor va fi după faptele lor” (II Cor. 11, 15); și în alt loc: „Mânia lui Dumnezeu a sosit, în sfârșit, asupra lor” (II Tes. 2, 16). Așadar, vezi că făcătorii de rele moștenesc mânia lui Dumnezeu.

Însă eu, iubiților, nu vă spun aceasta în zadar, ci pentru ca pe viitor să nu vă mai mâniați pe cei ce vă fac rău, ci mai vârtos să-i jeliți și să-i plângeți; căci tocmai aceia ce vă fac vouă rău pe nedrept, sunt cei mai nenorociți. De aceea noi, după porunca Domnului, să ne rugăm pentru dânșii și să cerem de sus ajutorul cel dumnezeiesc. Chiar pentru noi înșine trebuie să iertăm pe cei ce ne jignesc, căci prin aceasta noi primim mai mult decât dăm, când lăsăm să se pornească mânia noastră asupra aproapelui. Tu întrebi: în ce chip primesc eu mai mult decât dau? Ascultă cu luare aminte: când tu ierți vrăjmașului greșalele pe care le-a făcut el împotriva ta, ți se vor ierta și ție păcatele pe care le-ai săvârșit împotriva lui Dumnezeu. Acestea din urmă sunt multe și abia de iertat, iară cele dintâi sunt chiar ușor de iertat. Păcatele tale împotriva lui Dumnezeu sunt cei zece mii de talanți din Evanghelie; iară păcatele aproapelui împotriva ta sunt numai cei o sută de dinari. Dacă tu ierți aproapelui tău cei o sută de dinari, se vor ierta și ție cei zece mii de talanți.

Dar să ne întoarcem iară și la cuvântarea noastră despre crima Iudei și să vedem cum Domnul nostru a fost vândut. Însă, ca să cunoaștem bine turbarea vânzătorului, nemulțumirea

ucenicului și nespusa bunătate a Domnului, să ascultăm povestirea Evanghelistului însuși. „Atunci, zice el, unul din cei doisprezece, care se numea Iuda Iscarioteanul, mergând la arhierei, a zis lor: Ce-mi veți da mie, și eu îl voi da pe El vouă?” (Mt. 26, 14-15). Aceste cuvinte se pare că sunt foarte lămurite și că nu cuprind nimic altceva decât ceea ce se arată la întâia privire, însă, dacă se cercetează cu dinadinsul toate zicerile, atunci ele dau multă materie de gândire și arată o bogăție de cugetări adânci.

Mai întâi trebuie să socotim timpul. Evanghelistul nu zice simplu: „El s-a dus la arhierei”, ci adaugă: „Atunci s-a dus” etc. Pentru ce Evanghelistul însemnează mai amănunțit timpul? Aceasta nu este în zadar. Mai înainte, adică, venise la Iisus o femeie cu un vas de alabastru și vărsase mirul cel de preț pe capul Lui. Ea a arătat multă credință, multă stimă, multă supunere și dăruire. Ea s-a lăsat cu totul de viața ei cea de mai înainte și s-a făcut mai bună și mai morală. Deci tocmai când păcătoasa s-a îndreptat, atunci ucenicul a vândut pe învățătorul său. Atunci când păcătoasa a vărsat asupra Domnului vasul cu mir și a șters picioarele Lui cu părul său, a arătat lui Hristos mare cinste, prin mărturisirea sa stărpind toate păcatele sale, atunci ucenicul, care a văzut toate acestea, s-a dus spre a săvârși vânzarea sa cea rușinoasă. Aceea s-a ridicat din bezna păcatului la cer; iar acesta, măcar că văzuse mii de minuni și de semne și măcar că primise nenumărate învățături, totuși a căzut în bezna iadului. În astfel de mare nenorocire aruncă pe om ușurătatea minții lui și voința cea răzvrătită. De aceea zice Pavel: „Cel ce crede că stă neclintit, să ia aminte, ca să nu cadă” (I Cor. 10, 12). Dar ar putea cineva să zică: dacă Hristos a putut să atragă la Sine și pe ucenic? Negreșit, El putea să-l atragă la Sine, dar n-a voit să-l silească, ci a voit să-i lase voia lui cea liberă și să nu-l târască la Sine cu de-a sila. De aceea zice Evanghelistul: „Iuda s-a dus”, adică el n-a fost chemat, n-a fost silit de cineva, nici sfătuit, ci de bunăvoie a întreprins acest pas, s-a grăbit de bunăvoie la fapta cea de rușine, de nimic altceva împins la vânzarea Domnului Său, fără numai de răzvrătirea lui cea lăuntrică.

Evanghelistul spune mai departe: „Unul dintre cei doisprezece s-a dus” etc. și în aceste cuvinte zace o pâră nu mică. Adică ele spun că unul dintre cei aleși, care în toate zilele umblau cu Domnul și se învredniciseră de o mare încredere, unul dintre aceștia L-a vândut. Aici tu vezi totodată o dovadă de bunătate și de îngrijire îndelung răbdătoare a Domnului, care până în seara cea de pe urmă a suferit și a îndemnat la îndreptare pe vânzătorul și tâlharul.

Ai văzut cum păcătoasa a dobândit harul, iară apostolul s-a dus în pierzare. De aceea, uită-te la păcătoasă și nu te îndoi de iertare, dar uită-te și la prăpăstuirea apostolului și nu fi neîngrijitor, și nu te bizui; amândouă sunt pierzătoare! Inima noastră este foarte plecată spre păcat și voința noastră este foarte schimbătoare; de aceea, noi trebuie să ne asigurăm și să ne întărim din toate părțile. „Unul dintre cei doisprezece s-a dus”. Vezi din ce societate aleasă el a pierit și ce mare nenorocire este ușurătatea minții?

Evanghelistul zice mai departe că cel ce s-a dus se chema Iuda Iscarioteanul. Așa îl numește el mai întâi, spre a-l deosebi de un alt Iuda, cu porecla Tadeu, frate al Sfântului Iacov cel tânăr.

Dar pentru ce îl numește el, după locul nașterii sale, și nu „Iuda vânzătorul”? El face aceasta pentru ca să ne îndemne a ne ține limba curată de vorbe de ocară și de aceea se stăpânește a-l numi „vânzătorul”. Să ne învățăm, deci, a nu vorbi rău despre nici unul dintre vrăjmașii noștri. Dacă Evanghelistul chiar împotriva vânzătorului Domnului nu întrebuițează nici un cuvânt aspru, cum am putea noi să aflăm iertare când hulim pe cei de aproape ai noștri? Ba încă noi batjocorim nu numai pe vrăjmașii noștri, ci și pe cei ce sunt către noi cu bune intenții. Vă conjur, să nu mai fie una ca aceasta! Ascultați numai ce zice Sfântul Apostol Pavel: „Nici un cuvânt putred să nu iasă din gura voastră” (Efeseni 4, 29).

Iuda a zis către arhierei: „Ce-mi veți da mie, și eu îl voi da pe El vouă?” Ce glas nelegiuit, ce crimă nebună! Noi, iubitorilor, tremurăm numai gândind la aceasta. Cum a putut o gură omenească să vorbească astfel, o limbă omenească să se miște spre asemenea graiuri? Cum s-a putut ca buzele să nu înțepenească și înțelegerea să nu se clintească? Spune, Iudo,

pentru ce ai vândut tu pe Domnul tău? Aceasta a făcut-o iubirea de argint, această rădăcină a tuturor răutăților, această patimă care întunecă sufletele noastre; ea face să se uite chiar legile firii, răpind judecata cea sănătoasă și stârpind toată amintirea de prietenie, de mulțumire și celelalte; când odată iubirea de argint orbește ochii duhului nostru, atunci noi umblăm cu totul în întuneric. Ca să te convingi desăvârșit despre aceasta, socotește numai cât de multe lucruri în sufletul lui Iuda iubirea de argint le-a dat uitării. Îndată ce ea a intrat în acest suflet, s-a uitat toată petrecerea cu Domnul, toată acea sfântă legătură și petrecere, însă și învățătura cea admirabilă a lui Hristos, toate acestea au fost uitate. Pentru aceea, cu drept zice Pavel: „Rădăcina tuturor răutăților este iubirea de argint” (I Tim. 6, 10). „Ce-mi veți da mie a zis Iuda, ca eu să vi-L dau pe El vouă?” Iudo, tu trădezi pe Cel ce prin cuvântul Său ține împreună toată lumea, vinzi pe Cel nesfârșit, pe Făcătorul cerului și al pământului, încă și al nostru Făcător? Dar spre a arăta cum că El de bunăvoie s-a lăsat a se vinde, ascultă ce a făcut Hristos. Tocmai în timpul trădării, când ei au ieșit asupra Lui cu săbii și cu ciomege, cu făclii și cu felinare, El a zis către dâșii: „Pe cine căutați?” Ei nu cunoșteau pe Cel ce voiau să-L prindă. Așadar, împotriva voinței Lui cu atât mai puțin ar fi putut fi El trădat, căci ei nici nu-L cunoșteau, cu toate făcliile și felinarele lor. Iar ei, îndată ce au auzit glasul lui Hristos, s-au retras înapoi și au căzut la pământ. Ei n-au putut suferi nici glasul Lui și, prin căderea lor, și-au arătat slăbiciunea; dar Domnul însuși S-a predat pe Sine lor, zicând: „Eu sunt”.

După ce Iuda a vândut pe Domnul și a săvârșit crima sa cea turbată, a aruncat cei treizeci de arginți și a zis: „Greșit-am, că am vândut sânge nevinovat” (Mt. 27, 4). Mai înainte el zisese: „Ce-mi veți da mie, și eu li voi da pe El vouă?”; iară acum, după ce a săvârșit păcatul, l-a cunoscut. De aici noi vedem că, dacă suntem ușuratici de minte și nepăsători, nici o îndemnare și sfătuire nu ne poate folosi la ceva; iară dacă suntem râvnitori și priveghetori, putem iarăși a ne ridica chiar din căderea în păcat. Privește numai: când Domnul îl sfătuia și voia a-l opri de la fapta lui cea rea, după faptă, când nimeni nu-l sfătuia, acum s-a deșteptat conștiința lui și, fără ca cineva să-l îndemne a aruncat cei treizeci de arginți la picioarele arhierilor.

Să socotim acum și deosebirea între Iuda și ceilalți ucenici. Toate acestea ni le povestește Evanghelistul cu de-amănuntul. El ne spune că, atunci când se făcea trădarea, când Iuda vindea pe Domnul, când el încheia negoțul cel rușinos și căuta prilej de a-L trăda, pe atunci s-au apropiat ceilalți ucenici de Domnul și L-au întrebat: „Unde voiești să gătim pasca?” (Mt. 26, 17). Vezi pe unul, vezi și pe celălalt! Acesta umbla după trădare, iară acela voia să slujească Domnului. El încheia negustorie și voia să ia bani pentru sângele Răscumpărătorului; iară ei se ocupau cu slujba Domnului. Și el și ceilalți văzuseră aceleași minuni și primiseră aceeași învățătură; de unde, deci, această mare deosebire? Ea vine de la voință. Voința este pricina binelui și a răului. Ucenicii întrebat: „Unde voiești să gătim pasca”. Care pască? Cea iudaică, care avea obârșia sa din Egipt. Însă pentru ce ține Hristos această pască? Precum El în toate împlinise legea, așa voia să o păzească și în punctul acesta. De aceea a zis El și Sfântului Ioan Botezătorul: „Se cade nouă a împlini toată dreptatea” (Mt. 3, 15). Așadar, ucenicii voiau a găti nu pasca noastră, ci cea iudaică. Însă pasca noastră, cea nouă, o gătea însuși Hristos, ba El însuși S-a făcut Mielul pascal, prin sfânta Sa patimă. Dar pentru ce se duce la patimă? Pentru a ne mântui de blestemul legii. De aceea a strigat Pavel: „Dumnezeu a trimis pe Fiul Său Cel născut din femeie, Care S-a supus legii, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere” (Gal. 4, 4-5). Deci, ca să nu poată nimenea zice că El a împlinit-o în toate punctele, iar apoi a desființat-o. Și pentru aceasta a ținut El și pasca. Iară pasca cea iudaică era o preînchipuire a celei creștinești. Ca să vezi aceasta, uită-te numai la asemănarea lor. Acolo este un miel și aici este un Miel. Acolo se jertfea un dobitoc, aici însuși Stăpânul vieții. Acolo este umbră, aici Adevărul. Soarele mântuirii a răsărit și umbra a dispărut. Jertfa mielului pascal al iudeilor era numai o preînchipuire a viitorului Miel pascal, care a pătimat pe cruce.

Pe când ucenicii mâncau și beau, a luat Iisus pâinea cu sfintele și neîntinatele Sale mâini, a săvârșit rugăciunea cea de mulțumire, a frânt-o și a zis către ucenici: „Luați, mâncați;

acesta este trupul Meu, care pentru voi se frânge, spre iertarea păcatelor”. Și după aceea a luat paharul, l-a dat și a zis: „Acesta este sângele Meu, care pentru voi se varsă spre iertarea păcatelor” (Mt. 26, 26-28). Și Iuda era de față pe când Domnul zicea toate acestea. Așadar, o, Iudo, acesta este sângele pe care tu l-ai vândut pentru treizeci de arginți! Acesta este sângele pe care tu adineaori așa de rușinos l-ai târguit cu fariseii cei necucernici! Cât de mare este dragostea lui Hristos! Cât de mare este nrecunoștința Iudei! Domnul îl hrănea și sluga vindea pe Domnul. El Îl vindea pentru treizeci de arginți și Domnul își vărsa sângele Său; încă și pentru vânzătorul Său l-a vărsat, numai dacă el ar fi voit să se folosească de Dânsul. Și Iuda era încă de față la cină, pentru ca să nu aibă nici o dezvinovățire, mai vârtos pentru ca judecata să vină asupra lui. Numai cel ce are conștiința curată să se împărtășească din Cina cea sfântă; nici un Iuda necredincios, nici un înrăutățit, nici unul care are otravă în inima sa, să nu cuteze a se apropia de masa cea sfântă; căci Apostolul Pavel zice: „Oricare va mânca pâinea aceasta, sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi trupului și sângelui Domnului! (I Cor. 11, 27), de care grea vinovăție să ne păzească harul lui Dumnezeu totdeauna! Amin.

CUPRINS

Luptător contra ereziei tuturor ereziilor – ecumenismul	3
Biserica și statul	4
Despre poziția Bisericii față de stăpânire	5
Din gândirea părintelui Iustin Popovici	14
Între doua filosofii	14
„Condamnați” la nemurire	14
Misiunea internă a Bisericii noastre: Realizarea Ortodoxiei	15
Doliu pentru Hristos. Cultură și sfințenie	15
Infailibilitatea papală - cea mai mare erezie a tuturor timpurilor	17
De la arianismul lui Arie la arianismul european modern	18
Încotro duce cultura umanistă?	19
Sinod Ecumenic... sau adunarea necredincioșilor	23
Mitropolitul Nicolae (Velimirovici) Un Hrisostom al sârbilor	30
De ce Ortodoxia nu are un papă al ei?	31
Serbia martiră... după 500 de ani	31
În apărarea sârbilor	32
Comunitatea Sfântului Munte Athos a făcut o vizită „in corpore” în Iugoslavia	36
Cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur la Sfânta și Marea Joi	39